

Monitor Maatschappelijke Zorg 2012-2013 Midden-Holland

Omvang risicogroepen en cliëntgroepen ten aanzien van
preventie, signalering, zorg en opvang in de Openbare Geestelijke
Gezondheidszorg

Colofon:

Opdrachtgever:

Gemeente Gouda

Uitvoering:

GGD Hollands Midden

Auteurs:

Hanneke Tielen, Nienke Terpstra, Irma Paijmans

Publicatienummer:

U14097

Rapport downloaden:

www.ggdhm.nl

Rapport bestellen:

infodocu@ggdhm.nl

© september 2014

Inhoud

| | |
|---|-----------|
| Samenvatting..... | 5 |
| 1 Inleiding..... | 9 |
| 1.1 Doel van de Monitor Maatschappelijke Zorg..... | 9 |
| 1.2 Aanleiding | 9 |
| 1.3 Opdracht | 10 |
| 1.4 Beleidscontext | 10 |
| 1.5 Voorziene ontwikkelingen | 11 |
| 1.6 Leeswijzer | 12 |
| 2 Opzet en inhoud monitor | 13 |
| 2.1 Sociale Uitsluiting..... | 13 |
| 2.2 Gegevens en bronnen | 13 |
| 3 Sociale uitsluiting | 15 |
| 3.1 Matig tot sterk sociaal uitgesloten..... | 15 |
| 3.2 Samenvatting sociale uitsluiting | 16 |
| 4 Huisvesting en financiën | 17 |
| 4.1 Sociale huurders en lage inkomens | 17 |
| 4.2 Woonoverlast, schulden en huisuitzettingen..... | 19 |
| 4.3 Hulp bij wonen en schulden | 20 |
| 4.4 Maatschappelijke Opvang..... | 23 |
| 4.5 Samenvatting huisvesting en financiën | 23 |
| 5 Dagbesteding | 25 |
| 5.1 Werkloze werkzoekenden..... | 25 |
| 5.2 Hulp bij Dagbesteding | 25 |
| 5.3 Samenvatting dagbesteding..... | 27 |
| 6 (Psychische) gezondheid | 29 |
| 6.1 Gezondheid van inwoners | 29 |
| 6.2 Meldpunt, en GGZ-crisisinterventie | 30 |
| 6.3 Awbz ambulante individuele begeleiding..... | 33 |
| 6.4 Begeleid en beschermd wonen | 33 |
| 6.5 Samenvatting gezondheid | 36 |

| | | |
|----------|--|-----------|
| 7 | Middelengebruik..... | 37 |
| 7.1 | Alcoholgebruik | 37 |
| 7.2 | Meldingen overlast verslaving | 38 |
| 7.3 | Ambulante verslavingszorg | 38 |
| 7.4 | Outreachend werk verslavingszorg | 41 |
| 7.5 | Samenvatting middelengebruik | 42 |
| 8 | Relaties..... | 45 |
| 8.1 | Eenoudergezinnen | 45 |
| 8.2 | Ernstig eenzaam | 46 |
| 8.3 | Meldingen huiselijk geweld | 47 |
| 8.4 | Hulpverlening gezinnen | 50 |
| 8.5 | Samenvatting relaties | 51 |
| 9 | Veiligheid..... | 53 |
| 9.1 | Overlast openbare ruimte | 53 |
| 9.2 | Ex-gedetineerden en veelplegers | 53 |
| 9.3 | Samenvatting veiligheid..... | 56 |
| | BIJLAGEN..... | 57 |
| | Bijlage A: Gegevensleveranciers..... | 59 |
| | Bijlage B: Sociale Uitsluiting | 61 |
| | Bijlage C: OGGZ-ladder | 63 |
| | Bijlage D: OGGZ-Matrix | 65 |
| | Bijlage E: Gegevens en bronnen..... | 67 |
| | Literatuur | 71 |

Woord van dank

Dank namens GGD Hollands Midden aan alle personen en instellingen die gegevens hebben geleverd ten behoeve van deze editie van de Monitor Maatschappelijke Zorg Midden-Holland.

Samenvatting

Monitor Maatschappelijke Zorg in Midden-Holland

De GGD Hollands Midden heeft in de jaren 2006 tot en met 2009 in Midden-Holland gegevens verzameld van het aantal ingeschreven cliënten bij een aantal zorg- en hulpverlenende instellingen in het kader van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). De cijfers zijn gepresenteerd in twee edities van de Monitor OGGZ Midden-Holland, uitgegeven in 2009¹ en 2010².

Monitoring is minimaal 1 keer per 2 jaar nodig

Afspraken zoals indertijd met de gemeente Gouda en ketenpartners zijn gemaakt en uitgevoerd, pasten daarna niet meer bij de gemeentelijke/regionale informatiebehoefte. Daarom heeft de gemeente Gouda besloten om in 2012 de monitor niet meer te financieren. In het Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg Midden-Holland 2013-2016³ staat echter dat de (regio)gemeenten te weinig inzicht hebben in aantallen om te kunnen bepalen op welk terrein zij beleid moeten maken. Om de voortgang te meten is monitoring van maatschappelijke zorg noodzakelijk. Daarnaast is het wenselijk te weten hoe de regio Midden-Holland het doet ten opzichte van andere regio's. Conclusie Regionaal Kader: monitoring is minimaal 1 keer per 2 jaar nodig en het liefst jaarlijks.

Theoretisch kader

Het model Sociale Uitsluiting van het Sociaal Cultureel Planbureau biedt een theoretisch kader voor de keuze van indicatoren die zijn ingedeeld in vier domeinen: bestaansvoorwaarden (huisvesting, financiën en dagbesteding), gezondheid (psychische gezondheid en middelengebruik), relaties en veiligheid. Binnen elk domein zijn de indicatoren gerangschikt van risicogroepen in de bevolking naar een steeds grotere afhankelijkheid van zorg en opvang. De cijfers zijn verzameld bij een diversiteit van zorg-, hulp- en dienstverleners. Onderstaande resultaten zijn beschreven voor de regio Midden-Holland in 2013.

Sociale uitsluiting

Van de volwassen inwoners is ongeveer 3% matig tot ernstig sociaal uitgesloten. In Midden-Holland is het percentage mensen dat sociaal is uitgesloten lager dan gemiddeld in Nederland.

Huisvesting

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 157 zaken gemeld met als reden 'dreigende huisuitzetting'. Dit type melding neemt sinds 2010 elk jaar in aantal af. Na melding wordt 17% van de huishoudens alsnog uit huis gezet. Nog eens 15% verhuist of vertrekt zelf voordat uitzetting plaatsvindt.

Bij het Meldpunt Zorg & Overlast zijn 90 zaken gemeld waarbij vervuiling, verwaarlozing of verzamelwoede een rol speelt. Dit type melding neemt de laatste jaren licht toe.

Dertig personen hebben gebruik gemaakt van de crisisopvang voor gezinnen van Het Kompas, dit is de helft minder dan in 2009. Van Inter-wonen (crisisopvang alleenstaanden) hebben 20 personen gebruik gemaakt en dit aantal is constant over de jaren. De gemiddelde verblijfsduur neemt af van 11 naar 6 maanden voor gezinnen en van 11 naar 8 maanden voor alleenstaanden. Van 35% van de gezinnen en 13% van de alleenstaanden is de hulpverlening door Het Kompas om diverse redenen afgebroken en is niet bekend waar ze terecht zijn gekomen.

De nachtopvang van Het Kompas is door 112 personen bezocht. Zij verbleven gemiddeld 47 nachten in de nachtopvang. Het aantal bezoekers is toegenomen en het gemiddeld aantal nachten is afgenomen. Het Kompas heeft 40 postadressen uitgegeven ten behoeve van inschrijving bij de gemeente zonder vaste woon/verblijfsplaats.

Financiën

Ongeveer 7% van de huishoudens leeft op of onder het sociaal minimum. Ongeveer 10% van de beroepsbevolking ontvangt een uitkering. Het aantal personen met een uitkering is met 2.300 personen toegenomen. De percentages zijn lager dan het Nederlandse gemiddelde.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast staat 'financiële problemen' als reden om te melden op de eerste plaats.

In de wettelijke schuldsanering, de Wsnp, zijn 77 huishoudens in Hollands-Midden ingestroomd. Dit is slechts het topje van de ijsberg. Door extrapolatie van landelijke percentages, kunnen we terugrekenen dat in Midden-Holland naar schatting 96 huishoudens een Wsnp-verklaring hebben gekregen, dat ongeveer 530 personen zijn uitgevallen uit de gemeentelijke schuldhulpverlening en dat ongeveer 680 personen een schuldregeling bij de gemeenten hebben aangevraagd.

Dagbesteding

Ongeveer 7% van de niet-werkende personen is op zoek naar werk, dit is lager dan gemiddeld in de provincie Zuid-Holland (9%). Het aantal werkzoekenden is met ongeveer 2.000 personen toegenomen ten opzicht van 2012.

Het aantal cliënten dat gebruik maakt van de maatschappelijke dagopvang Hoge Gouwe (voorheen De Steeg) schommelt al jaren rond de 70. Van de inloop in Gouda maakten 81 cliënten gebruik en van de inloop in Schoonhoven 14. Van de inloop werd meer gebruik gemaakt dan in 2012.

(Psychische) gezondheid

Het aantal inwoners dat de eigen gezondheid als 'slecht' beoordeelt is in Midden-Holland ongeveer 6.000 (3% van de volwassenen en 5% van de ouderen). Het aantal personen met een hoog risico op angst en/of depressieve klachten is ongeveer 8.400 (5% van de volwassenen en 3% van de ouderen).

Het aantal zaken dat bij het Meldpunt Zorg en Overlast wordt gemeld met als reden een 'lichamelijke' (17) of 'verstandelijke' (16) beperking is laag vergeleken met het aantal zaken vanwege 'vreemd gedrag' (159), waarachter meestal een psychiatrisch probleem schuil gaat. Sinds 2008 is het aantal personen met een crisisinterventie licht toegenomen. Deze toename komt vooral voor rekening van de interventies waarbij de cliënt naar de instelling toe gaat. Het aantal interventies buiten de instelling is vrij constant. Van de leeftijdsgroepen is het aantal cliënten jonger dan 18 jaar het meest toegenomen.

Er zijn ongeveer 1.900 mensen met een Awbz indicatie 'ambulante individuele begeleiding' in Midden-Holland. Dit aantal neemt de afgelopen jaren toe. Deze voorziening wordt in 2015 overgeheveld naar de Wmo waarmee de zorg voor deze mensen onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten gaat vallen. In Midden-Holland hebben in verhouding minder mensen een Awbz-indicatie 'begeleiding' dan gemiddeld in Nederland.

Het aantal personen dat zelfstandig woont en wordt begeleid door Het Kompas (48) is de afgelopen jaren toegenomen, terwijl het aantal cliënten dat beschermd woont stabiel is (rond de 40).

Middelengebruik

Naar schatting drinkt ongeveer 7% van de bevolking excessief alcohol. Onder volwassenen is het excessieve alcoholgebruik sinds 2009 gedaald, onder ouderen stabiel. Bij het Meldpunt Zorg en Overlast is het aantal gemelde zaken waarbij verslaving een rol speelt de afgelopen drie jaar min of meer stabiel. Het aantal cliënten van Brijder Verslavingszorg en De Brug Midden Nederland is de laatste jaren toegenomen. Het aantal cliënten per 10.000 inwoners in Midden-Holland is lager dan het Nederlandse cijfer. Het aantal personen dat wordt bereikt door het Mobiele Team van Brijder is al jaren vrij stabiel.

Relaties

Eén van de zes gezinnen met kinderen heeft één ouder aan het hoofd. Dit is iets lager dan het Nederlandse cijfer (één van de vijf gezinnen).

Van de volwassenen en ouderen voelt 7% zich ernstig eenzaam. Het percentage ernstig eenzame 65-plussers is in Midden-Holland lager dan in Nederland. Bij het Meldpunt Zorg en Overlast gaat het bij 77 zaken om sociale isolatie, 53 zaken met huiselijk geweld, 52 zaken met intimidatie/geweld en 9 zaken van kinderverwaarlozing/mishandeling. Deze zaken overlappen elkaar voor een deel. Bij de Politie Hollands Midden zijn ruim 1.200 incidenten huiselijk geweld geregistreerd, iets lager dan het Nederlandse gemiddelde. Een vijfde deel van de incidenten leidt tot een aangifte. Het aantal incidenten is redelijk stabiel over de jaren. Voor 41 gezinnen is de Wet Tijdelijk Huisverbod toegepast. Het gaat om 15% van alle aangiften huiselijk geweld.

In 2012 zijn bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling ruim 800 kinderen gemeld. Het aantal vertoont geen duidelijke toe- of afname. Het aantal meldingen in Midden-Holland is even hoog als in de provincie Zuid-Holland en lager dan het landelijk gemiddelde.

Veiligheid

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 86 zaken gemeld ten aanzien van 'zwervers' en 29 zaken betreffende overlast in de openbare ruimte. De meldingen wat betreft zwerven zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen. Het aantal meldingen betreffende overlast in de openbare ruimte is tot 2012 toegenomen en in 2013 weer afgenomen. In Midden-Holland zijn 275 gedetineerden uitgestroomd, 87% mannen. Tussen 2009 en 2012 nam het aantal uitgestroomde gedetineerden in Midden Holland toe; in 2013 was het aantal iets lager dan in 2012. Het aantal uitgestroomde gedetineerden is in Midden-Holland lager dan het Nederlandse gemiddelde.

In 2012 zijn 183 volwassen veelplegers bij de Politie Hollands Midden geregistreerd, een kwart staat te boek als 'zeer actieve' veelpleger. Het aantal is vanaf 2009 gedaald. Het aantal veelplegers is lager dan het Nederlandse gemiddelde.

Jeugd en jongvolwassenen

Per voorziening wordt het aantal cliënten jonger dan 23 jaar vermeld met daarachter tussen haakjes het percentage van het totaal aantal cliënten van die voorziening. Van de postadressen, dagopvang en dagactiviteitencentra is het aantal cliënten jonger dan 23 jaar niet bekend.

| | | |
|-------------------------|----------------------------------|----------|
| GGZ | Crisisdienst | 86 (7%) |
| Het Kompas | Crisisopvang (vooral gezinnen) | 30 (57%) |
| | Begeleid Zelfstandig Wonen | 14 (29%) |
| | Nachtopvang | 11 (10%) |
| | Beschermd Wonen | 1 (3%) |
| 't Veerhuys | Aantal minderjarige veelplegers | 15 (8%) |
| Politie Hollands Midden | Outreachend team Verslavingszorg | 3 (2%) |
| Brijder | | |

1 Inleiding

1.1 Doel van de Monitor Maatschappelijke Zorg

Het doel van de monitor is het volgen van ontwikkelingen in aard en omvang van doelgroepen voor maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en verslavingszorg. De monitor volgt risicogroepen in de bevolking, de zorgconsumptie en het gebruik van voorzieningen in de tijd. De drie beleidsterreinen hebben een sterke overlap van doelgroepen (zie kader).

De Monitor Maatschappelijke Zorg beoogt het gemeentelijk beleid op het terrein van preventie, signalering en vroeginterventie, zorg en hulpverlening en re-integratie ten aanzien van bovenstaande doelgroepen met cijfers te onderbouwen. De cijfers kunnen vooral helpen om discussies over de inzet van middelen, beleidsmaatregelen en het gebruik van voorzieningen te voeden. De 'waarom'-vraag blijft meestal onbeantwoord. De cijfers belichten vaak alleen de oppervlakte van een complexe dynamiek. Verdiepende onderzoeken kunnen gericht worden ingezet om zicht te krijgen op achterliggende mechanismen⁴.

Maatschappelijke opvang is een verzamelnaam voor diverse vormen van opvang voor kwetsbare groepen in de samenleving, bijvoorbeeld dak- en thuislozen of ex-psychiatrische patiënten. De voorzieningen variëren van het bieden van simpel onderdak tot meer intensieve vormen van begeleiding en rehabilitatie.

De **OGGZ** is een containerbegrip voor alle activiteiten op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg die niet op geleide van een vrijwillige, individuele hulpvraag worden uitgevoerd. Het belangrijkste element hieruit is dat er geen vraag om zorg is van de personen op wie de hulp zich richt. Niet de persoon zelf, maar derden brengen de hulp op gang. Preventie van psychische problemen is inbegrepen, onder andere gericht op externe omstandigheden die de problematiek mede veroorzaken of in stand houden.

De **ambulante verslavingszorg** helpt verslaafden omgaan met hun verslaving, waarbij zij zoveel mogelijk re-integreren in de samenleving.

1.2 Aanleiding

De GGD Hollands Midden heeft in de jaren 2006 tot en met 2009 in Midden-Holland gegevens verzameld van het aantal ingeschreven cliënten bij een aantal zorg- en hulpverlenende instellingen in het kader van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg. De cijfers zijn gepresenteerd in twee edities van de Monitor OGGZ Midden-Holland, uitgegeven in 2009⁵ en 2010⁶. Afspraken zoals indertijd met de gemeente Gouda en ketenpartners zijn gemaakt en uitgevoerd, pasten daarna niet meer bij de gemeentelijke/regionale informatiebehoefte. Daarom heeft de gemeente Gouda besloten om in 2012 de monitor niet meer te financieren.

In het Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg Midden-Holland 2013-2016⁷ staat dat de (regio)gemeenten te weinig inzicht hebben in aantallen om te kunnen bepalen op welk terrein zij beleid moeten maken. Om de voortgang te meten is monitoring van maatschappelijke zorg noodzakelijk. Daarnaast is het wenselijk te weten hoe de regio Midden-Holland het doet ten opzichte van andere regio's. Monitoring is minimaal 1 keer per 2 jaar nodig en het liefst jaarlijks.

1.3 Opdracht

De naam Monitor OGGZ is omgedoopt in Monitor Maatschappelijke Zorg. Dat sluit beter aan bij het Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg in Midden-Holland. De GGD Hollands Midden heeft in opdracht van de gemeente Gouda in 2013 een advies⁸ geschreven hoe de Monitor Maatschappelijke Zorg voor Midden-Holland kan worden geactualiseerd. Op basis van dit advies heeft de gemeente Gouda de GGD Hollands Midden opdracht gegeven de draad van de monitor weer op te pakken. De monitor dient aan te sluiten bij de beleidsdoelen van het Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg Midden-Holland 2013-2016; de monitor wordt opgezet volgens de ontwikkelde OGGZ-matrix⁹ van de Werkgroep Monitor OGGZ van de Academische Werkplaats OGGZ (USER) van de vier grote steden.

1.4 Beleidscontext

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De basis voor de OGGZ ligt voor de jaren 2012-2013 nog in de huidige Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De Wmo zal vanaf 1 januari 2015 ingrijpend zijn gewijzigd (*paragraaf 1.3*). De huidige Wmo beschrijft de gemeentelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg als volgt:

*'Het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg, het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen, het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen en het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg'*¹⁰.

Voor de uitvoering van de wet zijn negen prestatievelden geformuleerd. De monitor verzamelt gegevens over de laatste drie prestatievelden: 7. maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, advies- en steunpunten huiselijk geweld, 8. OGGZ, de openbare geestelijke gezondheidszorg en 9. ambulante verslavingszorg.

Het doel van de Wmo is dat iedereen moet kunnen meedoen in de maatschappij, maar wel zoveel mogelijk op eigen kracht en met eigen verantwoordelijkheid. Het doel van de OGGZ is het vroegtijdig signaleren en beïnvloeden van risicofactoren en beschermende factoren met het oog op het voorkomen en verminderen van uitsluiting en het realiseren van een aanvaardbare kwaliteit van leven voor kwetsbare mensen. Dit vraagt een inspanning van gemeenten ten aanzien van kwetsbare burgers, die graag willen meedoen, maar weinig zelfredzaam zijn.

Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg

Het beleidskader is een regionaal kader en bevat niet alleen gemeentelijk beleid voor de centrumgemeente Gouda, maar ook het met de regiogemeenten afgestemde beleid⁷. Voor de Monitor Maatschappelijke Zorg zijn de volgende beleidsdoelen relevant: verbeteren van preventie en vroegsignalering en instroom-doorstroom-uitstroom in de maatschappelijke opvang verbeteren.

1.5 Voorziene ontwikkelingen

Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015

De Wmo wordt ingrijpend gewijzigd. In april 2014 heeft de Tweede Kamer met ruim twee derde meerderheid de nieuwe Wmo (Wmo 2015) aangenomen. De nieuwe Wmo zal per 1 januari 2015 van kracht zijn. De wet is erop gericht dat *cliënten zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven* en dat *cliënten die beschermd wonen of opvang ontvangen, een veilige woonomgeving hebben en, indien mogelijk, weer in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving*.¹¹ Gemeenten gaan taken uitvoeren die nu nog onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Awbz) vallen. Gemeenten krijgen zelf de vrijheid om te bepalen wie de voorzieningen uit de Wmo echt nodig heeft.

Transitie Awbz-functies naar Wmo

De indicatie Awbz 'ambulante individuele begeleiding' wordt per 1 januari 2015 overgeheveld naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo).¹² Cliënten die nu begeleiding krijgen vanwege de Awbz moeten vanaf 2015 een beroep doen op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) van de gemeente. De functie 'begeleiding' houdt in: het ondersteunen en oefenen van vaardigheden of handelingen, ondersteuning bij aanbrengen van structuur of het voeren van regie en het overnemen van toezicht op de cliënt. Het gaat om mensen met lichamelijke beperkingen, psychogeriatrische problemen, psychiatrische stoornissen, verstandelijke beperkingen of zintuiglijke beperkingen.

Extramuralisering van de zorg

In het Lenteakkoord van het kabinet in 2012 staat een voorstel om de norm voor intramurale zorg te verschuiven naar extramuraal. Dit betekent dat de zorg die mensen met zware problematiek in een instelling kregen, in het vervolg thuis moet worden gegeven¹³.

Participatiewet

Het kabinet wil toe naar één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt, die de Wet werk en bijstand (Wwb), Wet Wajong en Wet sociale werkvoorziening (Wsw) vervangt. Vanaf 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. De gemeente wordt vanaf die datum verantwoordelijk voor mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben. Deze mensen zitten nu in de Wwb, Wsw en de Wajong.

Jeugdzorgtaken naar gemeente

Gemeenten worden in 2015 verantwoordelijk voor de jeugdzorg. De decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten is onder andere een gevolg van de wens om één financieringsstroom tot stand te brengen ter ontschotting van het ondersteunings- en zorgaanbod¹⁴. Dan kunnen de gemeenten meer investeren in preventie, ondersteuning en ambulante hulp zodat een beroep op

duurdere vormen van zorg kan worden teruggedrongen. Om dit mogelijk te maken wordt de Wet op de Jeugdzorg (Wjz) opgevolgd door de Jeugdwet. De Jeugdwet moet op 1 januari 2015 in werking gaan. In februari 2014 heeft de Eerste Kamer met deze wet ingestemd¹⁵.

Fusie gemeenten

De gemeente Boskoop is per 1 januari 2014 gefuseerd met Alphen aan den Rijn en Rijnwoude. Voor de voorliggende Monitor Maatschappelijke Zorg is Boskoop nog als aparte gemeente beschreven, aangezien het de jaren voor de fusie betreft.

1.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de kenmerken van sociale uitsluiting met de risicofactoren. Vervolgens wordt de OGGZ-matrix kort toegelicht waarbinnen de indicatoren worden gerangschikt. Een uitgebreide specificatie van de indicatoren staat in bijlagen D en E.

In hoofdstuk 3 tot en met 8 worden de cijfers per domein beschreven: huisvesting/financiën, dagbesteding, gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid.

In elk hoofdstuk staan de cijfers in volgorde van de OGGZ-ladder (bijlage C). Te beginnen met risicofactoren in de bevolking, vervolgens de gesignaleerde problemen bij meldpunten, crisisdiensten en politie, dan de zorg/hulpverlening en tenslotte de maatschappelijke opvang.

In de tabellen met cijfers per gemeente staan de gemeenten in aflopende volgorde van aantal inwoners: Gouda bovenaan, Ouderkerk onderaan.

Boven elke tabel wordt een vraag gesteld die vervolgens met behulp van de cijfers in de bijbehorende tabel wordt beantwoord. De code die voor elke vraag staat correspondeert met de bijbehorende indicator in de OGGZ-matrix in bijlage D.

Voor zover beschikbaar is in de tabellen tussen haakjes het aantal jongeren tot en met 22 jaar opgenomen. In de samenvattingen per hoofdstuk wordt – wanneer hierover gegevens zijn – een aparte paragraaf aan deze groep gewijd.

2 Opzet en inhoud monitor

In deze monitor wordt een groot aantal gegevens van kwetsbare groepen in de samenleving en cliënten van instellingen verzameld uit verschillende bronnen. De keuze en indeling van deze gegevens is gebaseerd op het model Sociale Uitsluiting van het Sociaal en Cultureel Planbureau en de OGGZ-matrix van de Academische Werkplaats OGGZ USER. Voor een uitgebreide beschrijving van het model en de matrix verwijzen we naar de bijlagen B t/m D.

2.1 Sociale Uitsluiting

Het centrale thema van de WMO is dat 'iedereen – jong en oud, gehandicapt en niet-gehandicapt, autochtoon en allochtoon, met en zonder problemen – volwaardig aan de samenleving kan deelnemen'¹⁶. De mensen die tot de doelgroepen van de OGGZ behoren, doen juist niet voldoende mee, zijn uitgesloten of dreigen te worden uitgesloten van de maatschappij. De risicogroepen voor sociale uitsluiting zijn heterogeen en de problemen divers. De kenmerken die zij met elkaar delen zijn *een tekort of achterstand* op zowel het economisch-structurele als het sociaal-culturele vlak met het *ontbreken van toekomstperspectief* (voor meer uitleg, zie bijlage B).

De combinatie van risicofactoren die een groot effect heeft op de mate van sociale uitsluiting is: gering psychisch welbevinden, slechte gezondheid, laag inkomen en uitkeringsgerechtigd of werkloos zijn en/of geen zinvolle dagbesteding hebben. Deze combinatie van risicofactoren is voor volwassenen en ouderen gelijk. Wanneer deze combinatie optreedt, voegen andere risicofactoren nog maar weinig toe. Alle vier de risicofactoren hebben een direct effect op sociale uitsluiting. Een bijzondere risicogroep vormen de eenoudergezinnen. Bij hen is het risico op sociale uitsluiting groot vergeleken met andere huishoudsamenstellingen.

Sociaal uitgesloten raken is een proces dat zich in de tijd afspeelt. Oorzaken en gevolgen kunnen elkaar in de loop der tijd afwisselen. Vooral een gering psychisch welbevinden lijkt eerder een gevolg dan oorzaak te zijn van uitgesloten zijn.

Kanttekening

Bovenbeschreven risicofactoren zijn niet specifiek voor sociale uitsluiting. Nagenoeg dezelfde zijn ook vastgesteld in relatie tot het ontstaan van psychische stoornissen, probleemgedrag en verslaving²⁴.

2.2 Gegevens en bronnen

De verzamelde gegevens zijn gerangschikt in zeven domeinen: huisvesting, financiën, dagbesteding, gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid (zie matrix in bijlage D). Op de rijen staan per domein de indicatoren in volgorde van kleinere naar grotere zorgbehoefte met als interventiemogelijkheden achtereenvolgens preventie, signalering, zorg en opvang. In de kolommen van de matrix staan de bovenstaande domeinen. Op pagina 66 staat de voor Midden-Holland ingevulde OGGZ-matrix met in aparte tabellen de specificaties per gegeven.

In de gezondheidsenquête in 2012 van de GGD Hollands Midden zijn vragen opgenomen om de staat van sociale uitsluiting te meten. Er wordt gesproken over 'matig tot sterk' sociaal

uitgesloten. Het afkappunt voor deze maat is gebaseerd op landelijke cijfers. Het afkappunt voor 'matig tot sterk' sociaal uitgesloten zijn, ligt op het punt waarbij 5% van de Nederlanders slechter scoort en 95% beter.

Voor de Monitor Maatschappelijke Zorg worden gegevens uit verschillende bronsystemen (onder andere cliëntregistraties) verzameld. De kwaliteit van de monitor wordt bepaald door de kwaliteit van deze dataverzamelingen. In de tekst wordt toelichting gegeven op de beperkingen van de gegevens als dat relevant is. Bijvoorbeeld als gegevens niet volledig zijn.

3 Sociale uitsluiting

3.1 Matig tot sterk sociaal uitgesloten

Mensen kunnen op verschillende terreinen sociaal uitgesloten zijn: economisch-structureel (onvoldoende financiële middelen en onvoldoende toegang tot sociale grondrechten) en/of sociaal-cultureel (onvoldoende sociale participatie en onvoldoende integratie). De mate van uitsluiting op deze dimensies samen bepaalt de staat van sociale uitsluiting¹⁷.

In factsheet 8 van de Volwassenen- en ouderenpeiling 2012 van de GGD Hollands Midden worden kenmerken van kwetsbare groepen en sociale uitsluiting per gemeente in Hollands Midden beschreven¹⁷. In Hollands Midden is ongeveer 3% van de volwassenen en ouderen matig tot sterk sociaal uitgesloten (*Tabel 1*). Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen. Het percentage is het hoogst onder volwassenen van 35 tot en met 49 jaar en het laagst onder ouderen tussen de 65 en 75 jaar. De vier verschillende dimensies van sociale uitsluiting komen allemaal in gelijke mate voor. Ook op deze dimensies zijn geen verschillen te zien tussen mannen en vrouwen.

Tabel 1 Dimensies sociale uitsluiting naar leeftijd en geslacht Hollands Midden 2012

| | totaal | man | vrouw | 19-34 | 35-49 | 50-64 | 65-74 jr | 75-84 jr | 85+ |
|--|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| | % | % | % | % | % | % | % | % | % |
| onvoldoende financiële middelen | 2,9 | 3,0 | 2,9 | 1,8 | 3,8 | 3,7 | 2,0 | 1,9 | 3,2 |
| onvoldoende toegang sociale grondrechten | 3,8 | 3,8 | 3,8 | 3,7 | 4,9 | 3,6 | 2,5 | 3,1 | 2,0 |
| onvoldoende sociale participatie | 3,9 | 3,4 | 4,3 | 3,6 | 4,4 | 4,1 | 2,8 | 3,7 | 5,1 |
| onvoldoende normatieve integratie | 3,7 | 4,0 | 3,4 | 7,5 | 2,9 | 1,9 | 2,0 | 2,9 | 3,8 |
| matig tot sterk sociaal uitgesloten | 3,1 | 3,0 | 3,2 | 2,8 | 4,0 | 3,3 | 1,8 | 2,4 | 2,0 |

rood = significant ongunstiger dan de andere leeftijdsgroep(en)

groen = significant gunstiger dan de andere leeftijdsgroep(en)

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

In Midden-Holland is 2,8% van de volwassenen en 2,5% van de ouderen matig tot sterk sociaal uitgesloten (*Tabel 2*). Op basis van deze percentages is het geschatte aantal inwoners dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is een kleine 4.000 volwassenen en 1.000 ouderen. In Midden-Holland is het percentage volwassenen en ouderen, dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is, lager dan het Nederlandse gemiddelde. Tussen gemeenten zijn wel enkele verschillen te zien. Zo is het percentage ouderen dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is, hoger in de gemeente Gouda.

Een belangrijke kanttekening is dat de echt sterk sociaal uitgesloten groep hier niet bij zit. Dit zijn bijvoorbeeld de daklozen, verslaafden en bewoners van instellingen die een hoge kans hebben op sociale uitsluiting. Zij hebben (waarschijnlijk) niet meegedaan aan de gezondheidspeiling van de GGD omdat zij niet zijn bereikt of niet hebben gerespondeerd. Deze groep zou 'zeer sterk' sociaal uitgesloten kunnen worden genoemd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek schat de omvang van deze groep op 2% van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Tabel 2 Sociale uitsluiting 2012

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 19-64 jaar | | 65-plus | |
|---|--------------------|------------|--------------------|------------|
| | geschat aantal* | % | geschat aantal* | % |
| Gouda | 2080 | 4,9 | 440 | 3,8 |
| Zuidplas | 340 | 1,4 | 130 | 2,1 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 245 | 1,3 | 60 | 1,1 |
| Waddinxveen | 310 | 2,1 | 155 | 3,4 |
| Boskoop | 120 | 1,4 | 50 | 1,9 |
| Nederlek | 90 | 1,1 | 90 | 3,3 |
| Schoonhoven | 380 | 5,5 | 15 | 0,8 |
| Bergambacht | 160 | 2,9 | 45** | -- |
| Vlist | 130 | 2,3 | 15 | 0,8 |
| Ouderkerk | 100 | 2,2 | 60 | 4,3 |
| Midden-Holland | 3.955 | 2,8 | 1.060 | 2,5 |
| Nederland | n.v.t. | 5,5 | n.v.t. | 2,9 |

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

-- geen enkele respondent

*geschat aantal afgerond op vijftallen

**bij gebrek aan percentage op basis van regiogemiddelde

3.2 Samenvatting sociale uitsluiting

Deze samenvatting wordt beschreven op het niveau van de regio Midden-Holland.

Van de volwassen inwoners is een kleine 3% matig tot ernstig sociaal uitgesloten, circa 4.000 volwassenen en 1.000 ouderen. Dit betekent dat zij slecht scoren op de vier dimensies van sociale uitsluiting: materiële deprivatie, toegang tot sociale grondrechten, sociale participatie en normatieve integratie. In Gouda wonen in verhouding meer ouderen die sociaal uitgesloten zijn dan gemiddeld in Midden-Holland. In Midden-Holland is het percentage sociaal uitgesloten mensen lager dan in Nederland.

4 Huisvesting en financiën

4.1 Sociale huurders en lage inkomens

H1.1 Hoeveel huishoudens wonen in een corporatiewoning (sociale huurwoning)?

Op 1 januari 2012 zijn er 28.247 corporatiewoningen in Midden-Holland. Zij vormen 29% van de totale woningvoorraad (koop en huur) (CBS 2012). In 2012 huurt 28% van alle huishoudens een corporatiewoning (Tabel 3). Dit benadert het Nederlandse percentage (30%). In Schoonhoven is dit percentage het hoogst (32%), in Bodegraven-Reeuwijk het laagst (20%). Sinds 2009 is het percentage huishoudens dat een corporatiewoning huurt licht dalend.

Tabel 3 Aantal en percentage huishoudens dat een corporatiewoning huurt

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2012 | | 2011 | | 2010 | | 2009 | |
|---|---------------|-----------|---------------|-----------|---------------|-----------|---------------|-----------|
| Gemeente | aantal | %* | aantal | %* | aantal | %* | aantal | %* |
| Gouda | 9.617 | 31 | 9.967 | 32 | 10.419 | 34 | 10.110 | 33 |
| Zuidplas | 4.495 | 28 | 4.427 | 28 | 4.410 | 28 | 4.577 | 29 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 2.654 | 20 | 2.692 | 21 | 2.707 | 21 | 2.680 | 21 |
| Waddinxveen | 3.242 | 31 | 3.246 | 31 | 3.444 | 33 | 3.574 | 34 |
| Boskoop | 1.850 | 30 | 1.835 | 30 | 1.883 | 31 | 1.878 | 31 |
| Nederlek | 1.692 | 28 | 1.651 | 28 | 1.686 | 29 | 1.696 | 29 |
| Schoonhoven | 1.653 | 32 | 1.632 | 31 | 1.698 | 33 | 1.688 | 32 |
| Bergambacht | 1.060 | 27 | 1.003 | 26 | 1.030 | 27 | 1.004 | 27 |
| Vlist | 1.040 | 27 | 1.064 | 27 | 1.049 | 27 | 1.035 | 27 |
| Ouderkerk | 800 | 26 | 804 | 26 | 794 | 25 | 791 | 25 |
| Midden-Holland | 28.103 | 28 | 28.321 | 29 | 29.120 | 30 | 29.033 | 30 |
| Nederland | n.v.t. | 30 | n.v.t. | 30 | n.v.t. | 31 | n.v.t. | 31 |

Bron: CBS

*percentage van totaal aantal huishoudens in Midden-Holland

F1.1 Hoeveel huishoudens leven op of onder het sociaal minimum?

Het sociaal minimum is het wettelijke bestaansminimum dat door de politiek is vastgesteld. Het is gekoppeld aan een norm naar type huishouden, bijvoorbeeld alleenstaande of gezin met kinderen. De norm ligt rond het bijstandsniveau of de AOW. Niet alle huishoudens zijn ingedeeld. Alleen particuliere huishoudens waarvan de hoofdkostwinner (of eventuele partner) een volledig jaarinkomen (inkomen gedurende heel jaar) heeft en niet afhankelijk is van studiefinanciering, zijn betrokken bij de berekening.

In 2011 leeft in Midden-Holland 6,6% van de hierboven beschreven huishoudens op of onder het sociaal minimum (Tabel 4), dit is lager dan het Nederlandse percentage (9,2%). Gouda heeft van alle gemeenten de grootste groep die op of onder het sociaal minimum leeft (8,6%).

Kanttekening: het werkelijk aantal huishoudens op het sociaal minimum zal iets hoger zijn omdat de huishoudens die slechts een deel van het jaar een inkomen hebben gehad, ontbreken.

Tabel 4 Huishoudens die op of onder het sociaal minimum leven

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | <i>doel- huishoudens 2011</i> | <i>geschat aantal huishoudens sociaal minimum 2011</i> | | <i>doel- huishoudens 2010</i> | <i>geschat aantal huishoudens sociaal minimum 2010</i> | |
|---|---------------------------------------|--|------------|---------------------------------------|--|------------|
| Gemeente | Aantal | Aantal | %* | Aantal | Aantal | %* |
| Gouda | 29.900 | 2.600 | 8,6 | 29.700 | 2.400 | 8,0 |
| Zuidplas | 15.900 | 900 | 5,8 | 15.700 | 800 | 5,3 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 12.800 | 700 | 5,3 | 12.700 | 600 | 4,9 |
| Waddinxveen | 10.200 | 600 | 5,6 | 10.200 | 500 | 5,1 |
| Boskoop | 5.900 | 400 | 6,0 | 5.800 | 300 | 5,6 |
| Nederlek | 6.000 | 400 | 6,5 | 6.000 | 400 | 6,3 |
| Schoonhoven | 4.900 | 300 | 6,6 | 4.900 | 300 | 6,5 |
| Bergambacht | 3.800 | 200 | 5,4 | 3.800 | 200 | 5,0 |
| Vlist | 3.900 | 200 | 4,9 | 3.800 | 200 | 4,4 |
| Ouderkerk | 3.100 | 100 | 4,5 | 3.100 | 100 | 4,6 |
| Midden-Holland | 96.400 | 6.400 | 6,6 | 95.700 | 5.800 | 6,1 |
| Nederland | n.v.t. | n.v.t. | 9,2 | n.v.t. | n.v.t. | 8,8 |

Bron: CBS

F1.2 Hoeveel inwoners ontvangen een uitkering?

Bij uitkeringen gaat het hier om de Wet Werk en Bijstand (Wwb), de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (Wao), de Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (Waz), de Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) en de Werkloosheidswet (Ww).

In 2013 ontvangt 10% van de inwoners tussen 15-64 jaar een uitkering vanwege één van bovenstaande wetten (Tabel 5). Dit is lager dan het Nederlandse cijfer (14%). Van de 65-plussers ontvangt 1,4% een uitkering, voornamelijk bijstand; dit is ongeveer gelijk aan Nederland (1,6%). Het gaat om ouderen zonder recht op AOW of met een beperkt recht.

Procentueel is in de beroepsbevolking de groep met een uitkering in twee jaar tijd nauwelijks gestegen. Absoluut gaat het om een toename met 2.300 personen in Midden-Holland.

Tabel 5 Uitkeringsgerechtigden naar leeftijd

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Beroepsbevolking 15-64 jaar | | | | Ouderen 65-plus | | | |
|---|-----------------------------|----------------|---------------|----------------|-----------------|----------------|---------------|----------------|
| | 2013 | | 2011 | | 2013 | | 2011 | |
| | Aantal | % ¹ | Aantal | % ¹ | Aantal | % ² | Aantal | % ² |
| Gouda | 6.440 | 14 | 5.690 | 12 | 360 | 3,1 | 380 | 3,6 |
| Zuidplas | 2.530 | 9 | 2.100 | 8 | 50 | 0,8 | 50 | 0,9 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 1.720 | 8 | 1.440 | 7 | 40 | 0,7 | 30 | 0,6 |
| Waddinxveen | 1.620 | 10 | 1.360 | 8 | 50 | 1,1 | 50 | 1,2 |
| Boskoop | 830 | 9 | 730 | 8 | 10 | 0,4 | 10 | 0,4 |
| Nederlek | 790 | 9 | 630 | 7 | 10 | 0,4 | 10 | 0,4 |
| Schoonhoven | 840 | 11 | 760 | 10 | 40 | 1,9 | 30 | 1,5 |
| Bergambacht | 510 | 8 | 400 | 6 | 0 | - | 10 | 0,6 |
| Vlist | 460 | 8 | 380 | 6 | 10 | 0,5 | 10 | 0,6 |
| Ouderkerk | 370 | 7 | 320 | 6 | 0 | - | 0 | - |
| Midden-Holland | 16.110 | 10 | 13.810 | 9 | 570 | 1,4 | 580 | 1,6 |
| Nederland | n.v.t. | 14 | n.v.t. | 13 | n.v.t. | 1,6 | n.v.t. | 1,8 |

Bron: CBS

¹percentage van aantal inwoners 15 tot en met 64 jaar

²percentage van aantal inwoners 65-plus

4.2 Woonoverlast, schulden en huissuitzettingen

Wat is het totaal aantal zaken dat per jaar wordt gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast?

In 2013 zijn 621 zaken gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast (Tabel 6). Per hoofd van de bevolking worden de meeste zaken gemeld uit Gouda (52/10.000). Op de tweede plaats staat Schoonhoven (27/10.000). In relatie tot aantal inwoners komen de minste meldingen uit Ouderkerk (6/10.000). Het aantal gemelde zaken schommelt tussen de jaren en neemt niet duidelijk toe of af.

Tabel 6 Trend aantal gemelde zaken Meldpunt Zorg en Overlast

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | | 2012 | | 2011 | | 2010 | |
|---|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|
| | <i>per</i> | | <i>per</i> | | <i>per</i> | | <i>per</i> | |
| | <i>aantal</i> | <i>10.000 inwoners</i> | <i>aantal</i> | <i>10.000 inwoners</i> | <i>aantal</i> | <i>10.000 inwoners</i> | <i>aantal</i> | <i>10.000 inwoners</i> |
| Gouda | 366 | 52 | 284 | 40 | 298 | 42 | 354 | 50 |
| Zuidplas | 74 | 18 | 66 | 16 | 87 | 21 | 74 | 18 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 27 | 8 | 40 | 12 | 28 | 9 | 32 | 10 |
| Waddinxveen | 47 | 19 | 60 | 24 | 61 | 24 | 45 | 18 |
| Boskoop | 27 | 18 | 18 | 12 | 24 | 16 | 34 | 23 |
| Nederlek | 15 | 11 | 13 | 9 | 11 | 8 | 15 | 11 |
| Schoonhoven | 32 | 27 | 23 | 19 | 31 | 26 | 38 | 32 |
| Bergambacht | 12 | 12 | 12 | 12 | 9 | 9 | 4 | 4 |
| Vlist | 14 | 14 | 11 | 11 | 13 | 13 | 8 | 8 |
| Ouderkerk | 5 | 6 | 2 | 2 | 8 | 10 | 4 | 5 |
| Midden-Holland | 621 | 26 | 532 | 22 | 573 | 24 | 610 | 26 |

Bron: GGD Hollands Midden

H2.1, H2.2 en F2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen problemen met wonen en financiële problemen?

De belangrijkste reden om te melden is 'financiële problemen' (166 zaken in 2013) (*Tabel 7*), gevolgd door 'dreigende huisuitzetting' (157 zaken in 2013) en 'vervuiling/ verwaarlozing/ verzamelwoede' (90 zaken in 2013). Financiële problemen als reden om te melden neemt tot en met 2012 elk jaar toe. Het aantal dreigende huisuitzettingen neemt toe tot een piek van 262 zaken in 2010, waarna het weer afneemt. In juli 2014 blijkt dat het aantal meldingen 'dreigende huisuitzetting' in de eerste helft van 2014 weer toeneemt: er zijn t/m juni 2014 107 meldingen 'dreigende huisuitzetting' binnengekomen bij het meldpunt t.o.v. 61 in de eerste helft van 2013 en 111 meldingen in de eerste helft van 2012.

In 2013 zijn van de 127 gemelde dreigende huisuitzettingen, 27 huishoudens alsnog uit huis gezet (17%). Nog eens 15% is zelf vertrokken voordat huisuitzetting kon plaatsvinden. In 2012 is 20% van de meldingen alsnog uit huis gezet en 7% is zelf vertrokken.

Tot en met 2009 werd per melding één reden geregistreerd. Vanaf 2010 kunnen maximaal vier redenen worden geregistreerd. Dit is dan ook de verklaring voor de toename in 2010 van meldingen dreigende huisuitzetting en vervuiling/verwaarlozing/verzamelwoede. De combinatie financiële problemen met dreigende huisuitzetting of energie- en waterafsluiting komt regelmatig voor.

Tabel 7 Trend reden melding Meldpunt Zorg en Overlast Midden-Holland

| | 2013* | 2012* | 2011* | 2010* | 2009 | 2008 |
|--|--------------|--------------|--------------|--------------|-------------|-------------|
| Financiële problemen | 166 | 175 | 113 | 84 | - | 54 |
| Dreigende huisuitzetting | 157 | 182 | 245 | 262 | 151 | 167 |
| Vervuiling/ verwaarlozing/ verzamelwoede | 90 | 93 | 73 | 77 | 32 | 36 |
| Geluidsoverlast | 40 | 30 | 38 | 42 | - | - |
| Stankoverlast | 8 | 14 | 14 | 6 | - | - |
| Energieafsluiting | 3 | 10 | 12 | 8 | - | - |
| Waterafsluiting | 2 | 0 | 4 | 1 | - | - |

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen voor een melding worden geregistreerd. De getallen in deze kolommen kunnen niet worden opgeteld. Tot en met 2009 werd maar één reden geregistreerd.

- geen gegevens bekend

4.3 Hulp bij wonen en schulden

H3.1 Hoeveel mensen worden opgevangen in de crisisopvang van Het Kompas?

De crisisopvang van Het Kompas is bedoeld voor mensen die acuut dakloos worden. Twaalf plaatsen zijn beschikbaar voor gezinnen en zes bedden voor alleenstaanden. Dit laatste wordt Inter-wonen genoemd.

In 2013 hebben 30 personen van de crisisopvang gebruik gemaakt (*Tabel 8*). In 2013 zijn 17 van de 30 bewoners in de crisisopvang jonger dan 23 jaar. Zij behoren tot gezinnen die in de crisisopvang terecht komen. Vergeleken met 2009 is het aantal cliënten in 2013 gehalveerd. Dit

strookt met het bezuinigingsbeleid van de gemeente Gouda dat heeft geleid tot de opheffing van een aantal bedden. Het aantal alleenstaande cliënten dat is opgevangen met Inter-wonen schommelt rond de 20. In 2013 is geen enkele cliënt van Inter-wonen jonger dan 23 jaar.

Tabel 8 Trend aantal cliënten crisisopvang Het Kompas

| | 2013 | 2012 | 2011/ 2010 | 2009 | 2008 | 2007 | 2006 | 2005 |
|---------------------|------|------|---------------|------|------|------|------|------|
| Kompas crisisopvang | 30 | 44 | - | 62 | 48 | 75 | 64 | 68 |
| jonger dan 23 jaar | 17 | 24 | - | 33 | 27 | - | - | - |
| Kompas Inter-wonen | 20 | 21 | - | 20 | 20 | 23 | 20 | 36 |
| jonger dan 23 jaar | 0 | 4 | - | 6 | 4 | - | - | - |

Bron: MCR Rotterdam

Verblijfsduur crisisopvang Het Kompas

Om de gemiddelde verblijfsduur per voorziening te berekenen zijn alleen de cliënten betrokken van wie een uitschrijfdatum bekend is. In 2012 gaat het om totaal 53 cliënten en in 2013 om 32 cliënten (Tabel 9).

In 2012 is de gemiddelde verblijfsduur van de crisisopvang en Inter-wonen ongeveer even lang, ongeveer 340 dagen (11 maanden) (Tabel 9). In 2013 is voor beide voorzieningen de verblijfsduur afgenomen, maar voor de crisisopvang sterker dan voor alleenstaanden, waardoor cliënten in 2013 gemiddeld korter in de crisisopvang verblijven (6 maanden) dan in Inter-wonen (8 maanden).

Tabel 9 Gemiddelde verblijfsduur crisisopvang

| | 2013 | | 2012 | |
|---------------------|-----------------|--------------|-----------------|--------------|
| | aantal cliënten | aantal dagen | aantal cliënten | aantal dagen |
| Kompas crisisopvang | 24 | 178 | 39 | 336 |
| Kompas Inter-wonen | 8 | 259 | 14 | 340 |
| Totaal | 32 | 198 | 53 | 337 |

Reden uitschrijving crisisopvang Het Kompas

In twee jaar tijd zijn 63 personen uitgestroomd uit de crisisopvang. Het gaat om 23 gezinnen. Negen gezinnen hebben een eigen woning gekregen, 5 gezinnen hebben ergens anders hulp gekregen en voor 1 gezin was de hulpverlening afgerond. Eén gezin is geschorst, 2 gezinnen zijn weggebleven en 5 gezinnen zijn op eigen initiatief vertrokken.

In twee jaar tijd zijn 21 alleenstaande cliënten uitgestroomd. Vier cliënten hebben een eigen woning gekregen, 13 cliënten hebben ergens anders hulp gekregen en bij 1 cliënt was de hulpverlening afgerond. Eén cliënt is geschorst, 1 cliënt is weggebleven en 1 cliënt is op eigen initiatief vertrokken.

F3.1 Hoe groot is de instroom in de wettelijke schuldsanering?

De wettelijke schuldsanering wordt geregeld in de Wet sanering natuurlijke personen (Wsnp 1998). Dit is een schuldregeling die wordt uitgevoerd door een bewindvoerder die door de rechtbank is aangesteld en waaraan de schuldeisers op basis van een vonnis worden

gedwongen mee te werken. Toegang tot de Wsnp is alleen mogelijk nadat de gemeentelijke schuldhulpverlening, het minnelijke traject, is mislukt. Het wettelijke traject duurt drie jaar. Een Wsnp-verklaring wordt door de gemeente verstrekt aan het huishouden waartoe de schuldenaar behoort.

Landelijk is de uitval (over een periode van drie jaar) van de gemeentelijke schuldhulpverlening 78%¹⁸. Ongeveer 18% van degenen die uitvallen bij de gemeentelijke schuldhulpverlening krijgt een Wsnp-verklaring en 15% wordt toegelaten tot een Wsnp-schuldregeling. Uit landelijke cijfers blijkt dat bij aanmelding van de Wsnp 20% uitvalt¹⁸.

In 2012 zijn in Midden-Holland 77 huishoudens ingestroomd in de Wsnp (*Tabel 10*). Dit is slechts het topje van de ijsberg. Door extrapolatie van bovenstaande landelijke percentages, kunnen we terugrekenen dat in Midden-Holland naar schatting 96 huishoudens een Wsnp-verklaring hebben gekregen, dat ongeveer 530 personen zijn uitgevallen uit de gemeentelijke schuldhulpverlening en dat ongeveer 680 personen een schuldregeling bij de gemeenten hebben aangevraagd.

Van de 80% dat wordt toegelaten tot de Wsnp krijgt gemiddeld 72% een schuldoplossing. Dit betekent dat van alle aanmeldingen Wsnp uiteindelijk 58% slaagt. De Wsnp is hiermee twee tot drie keer effectiever dan de gemeentelijke schuldhulpverlening¹⁸.

Tabel 10 Trend schulphulpverlening, wettelijke traject

| gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Aantal huishoudens instroom Wsnp | | | |
|---|----------------------------------|-----------|------------|-----------|
| | 2012 | 2011 | 2010 | 2009 |
| Gouda | 14 | 34 | 40 | 15 |
| Zuidplas | 15 | 13 | 18 | 6 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 9 | 5 | 5 | 3 |
| Waddinxveen | 30 | 9 | 14 | 6 |
| Boskoop | 8 | 10 | 11 | 5 |
| Nederlek | 0 | 3 | 3 | 1 |
| Schoonhoven | 0 | 4 | 7 | 4 |
| Bergambacht | 0 | 2 | 2 | 4 |
| Vlist | 0 | 2 | 2 | 0 |
| Ouderkerk | 1 | 1 | 0 | 3 |
| Midden Holland | 77 | 83 | 102 | 47 |

Bron: Bureau Wsnp

4.4 Maatschappelijke Opvang

H4.1 Hoeveel mensen hebben een postadres bij Het Kompas?

In 2013 heeft Het Kompas 40 postadressen uitgegeven ten behoeve van inschrijving bij de gemeente zonder vaste woon/verblijfsplaats voor een daklozenuitkering.

H4.2 Hoeveel mensen maken gebruik van de nachtopvang van Het Kompas?

Het Kompas heeft twaalf bedden gereserveerd voor nachtopvang van daklozen.

In 2013 hebben 112 personen gebruik gemaakt van de nachtopvang van het Kompas, van wie 11 personen jonger zijn dan 23 jaar (*Tabel 11*). Dit is een toename ten opzichte van 2012, maar ongeveer gelijk aan het aantal gebruikers in 2008 en 2009. Na 2007 is het aantal gebruikers sterk gedaald. Het gemiddeld aantal nachten dat cliënten gebruik maken van de nachtopvang is 67 in 2012 en 47 nachten in 2013.

Tabel 11 Trend aantal cliënten nachtopvang Het Kompas en gemiddeld aantal dagen

| | 2013 | 2012 | 2011/ 2010 | 2009 | 2008 | 2007 | 2006 | 2005 |
|------------------------|------|------|---------------|------|------|------|------|------|
| Aantal cliënten | 112 | 86 | - | 116 | 114 | 211 | 179 | 106 |
| jonger dan 23 jaar | 11 | 8 | - | 12 | 5 | 15 | 16 | - |
| Gemiddeld aantal dagen | 47 | 67 | - | - | - | - | - | - |

Bron: MCR Rotterdam

- geen gegevens bekend

Achterliggende problematiek

Bij driekwart van de cliënten is de primaire problematiek bij aanmelding niet geregistreerd. Van de cliënten van wie de problematiek wel bekend is, gaat het vooral om problemen met huisvesting, psychische problemen of een vorm van verslaving.

4.5 Samenvatting huisvesting en financiën

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Midden-Holland.

Huisvesting

Bijna 30% van de huishoudens woont in een corporatiewoning. Dit is gelijk aan het Nederlandse percentage. In Schoonhoven en Gouda is dit percentage het hoogst, in Bodegraven-Reeuwijk het laagst. Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 157 zaken gemeld met als reden 'dreigende huisuitzetting'. Dit type melding neemt sinds 2010 elk jaar in aantal af. Na melding wordt 17% van de huishoudens alsnog uit huis gezet. Nog eens 15% verhuist of vertrekt zelf voordat uitzetting plaatsvindt. In het voorgaande jaar, 2012, kon 20% van de dreigende uithuiszettingen niet worden voorkomen.

Bij het Meldpunt Zorg & Overlast zijn 90 zaken gemeld waarbij vervuiling, verwaarlozing of verzamelwoede een rol speelt. Dit type melding neemt de laatste jaren licht toe.

Dertig personen hebben gebruik gemaakt van de crisisopvang voor gezinnen van Het Kompas. De helft minder dan in 2009. Van Inter-wonen (crisisopvang alleenstaanden) hebben 20 personen gebruik gemaakt en dit aantal is constant over de jaren. De gemiddelde verblijfsduur neemt af van 11 naar 6 maanden voor gezinnen en van 11 naar 8 maanden voor alleenstaanden. Van 35% van de gezinnen en 13% van de alleenstaanden is de hulpverlening door Het Kompas om diverse redenen afgebroken en is niet bekend waar ze terecht zijn gekomen.

De nachtopvang van Het Kompas is door 112 personen bezocht. Zij verbleven gemiddeld 47 nachten in de nachtopvang. Het aantal bezoekers is toegenomen en het gemiddeld aantal nachten is afgenomen.

Postadressen

In 2013 heeft Het Kompas 40 postadressen uitgegeven ten behoeve van inschrijving bij de gemeente zonder vaste woon/verblijfsplaats.

Financiën

In 2011 leeft in Midden-Holland bijna 7% van de huishoudens op of onder het sociaal minimum, iets lager dan het Nederlands gemiddelde. In Gouda woont in verhouding de grootste groep mensen op of onder het sociaal minimum. In 2013 ontvangt 10% van de inwoners tussen 15-64 jaar een uitkering, ruim 16.000 personen. Dit is lager dan het Nederlandse cijfer. Het aantal personen met een uitkering is in twee jaar tijd met 2.300 personen toegenomen. Van de 65-plussers ontvangt ruim 1% een uitkering, voornamelijk bijstand, evenveel als in Nederland. Het gaat om ouderen zonder of met een beperkt recht op AOW.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 166 zaken gemeld waarbij financiële problemen een belangrijke rol speelt. Financiële problemen als reden om te melden staat op de eerste plaats en is sinds 2010 toegenomen.

In 2012 zijn 77 huishoudens ingestroomd in de Wsnp. Op basis van landelijke percentages hebben naar schatting 680 personen een schuldregeling aangevraagd bij de gemeentelijke schuldhelpverlening.

Jeugd en jongvolwassenen

Van de crisisopvang voor gezinnen hebben 17 personen jonger dan 23 jaar gebruik gemaakt. Van de alleenstaanden in de crisisopvang is niemand jonger dan 23. Bij Begeleid Wonen van Het Kompas zijn 14 personen jonger dan 23 jaar en bij Beschermd Wonen in 't Veerhuys één.

5 Dagbesteding

5.1 Werkloze werkzoekenden

D1.1 Hoeveel mensen die geen werk hebben, zoeken werk?

In januari 2013 zijn 7.641 niet-werkende mensen op zoek naar werk (*Tabel 12*). Dit is 6,7% van de beroepsbevolking (bevolking van 15 tot en met 64 jaar). Ter vergelijking, in de provincie Zuid-Holland is 9% werkzoekend. Het hoogste percentage niet-werkende werkzoekenden heeft Gouda (10,3%) en het laagste Bergambacht (2,3%).

In januari 2013 is het aantal niet-werkende werkzoekenden in Midden-Holland toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Ook in de provincie Zuid-Holland is een toename van het aantal werkzoekenden te zien. Het werkelijke aantal werkzoekenden is hoger. Werkzoekenden die niet werken maar niet als werkloze geregistreerd staan, zijn niet in deze cijfers verwerkt.

Tabel 12 Trend Niet-werkende werkzoekenden

| | jan-13 | | jan-12 | | jan-11 | | jan-10 | |
|---|--------|---------------------|--------|---------------------|--------|---------------------|--------|---------------------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | aantal | % beroeps-bevolking | aantal | % beroeps-bevolking | aantal | % beroeps-bevolking | aantal | % beroeps-bevolking |
| Gouda | 3.384 | 10,3 | 2.578 | 7,8 | 2.769 | 8,3 | 2.425 | 7,2 |
| Zuidplas | 1.211 | 6,5 | 849 | 4,5 | 823 | 4,4 | 842 | 4,5 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 698 | 4,6 | 457 | 3,0 | 501 | 3,2 | 500 | 3,2 |
| Waddinxveen | 676 | 5,3 | 500 | 3,9 | 492 | 3,8 | 492 | 3,8 |
| Boskoop | 338 | 5,7 | 221 | 3,7 | 213 | 3,6 | 210 | 3,5 |
| Nederlek | 462 | 6,4 | 320 | 4,4 | 300 | 4,2 | 291 | 4,0 |
| Schoonhoven | 356 | 6,6 | 265 | 4,9 | 287 | 5,2 | 259 | 4,6 |
| Bergambacht | 149 | 2,3 | 104 | 1,6 | 91 | 1,4 | 98 | 1,5 |
| Vlist | 208 | 3,1 | 135 | 2,0 | 115 | 1,7 | 111 | 1,7 |
| Ouderkerk | 159 | 5,0 | 94 | 3,0 | 86 | 2,6 | 93 | 2,8 |
| Midden-Holland | 7.641 | 6,7 | 5.523 | 4,8 | 5.677 | 4,9 | 5.321 | 4,6 |
| Provincie Zuid-Holland | n.v.t. | 9,0 | n.v.t. | 6,8 | n.v.t. | 6,7 | n.v.t. | 6,6 |

Bron: UWV WERKbedrijf, CBS; bewerking Tympaan Instituut

5.2 Hulp bij Dagbesteding

In Midden-Holland biedt de REAKTgroep van Parnassia diverse begeleidingsprogramma's voor dagbesteding en maatschappelijke participatie. Deelnemers zijn mensen met psychiatrische en/of psychosociale problemen waardoor ze een afstand hebben tot het maatschappelijk leven. Het streven is het verkleinen dan wel opheffen van deze afstand.

D3.1 Hoeveel mensen maken gebruik van het dagbestedingsaanbod van Hoge Gouwe?

Maatschappelijke dagopvang Hoge Gouwe (voorheen De Steeg) is een voorziening van Reakt bedoeld voor mensen met (voormalige) verslavingsproblematiek en psychiatrische of psychosociale problemen (dubbele diagnose). Bij Hoge Gouwe worden diverse recreatieve, educatieve en arbeidsmatige activiteiten aangeboden met als doel structuur en ritme te creëren in de leefsituatie van de deelnemers (dagbesteding en arbeidsrehabilitatie). Het aantal cliënten dat gebruik maakt van het aanbod van dagbesteding bij Hoge Gouwe schommelt de afgelopen jaren rond de 60, met een piek naar boven in 2009.

Tabel 13 Trend aantal cliënten dagbesteding Hoge Gouwe en inloophuizen Reakt

| | 2013 | 2012 | 2010/ 2011 | 2009 | 2008 | 2007 | 2006 |
|--|------|------|---------------|------|------|------|------|
| Maatschappelijke Dagopvang Hoge Gouwe* | 66 | 58 | - | 101 | 60 | 62 | 48 |
| Inloop Gouda* | 81 | 66 | - | - | - | - | - |
| Inloop Schoonhoven | 14 | 7 | - | - | - | - | - |

Bron: Reaktgroep Parnassia

*De cliënten van Maatschappelijke dagopvang Hoge Gouwe en van de Inloop Gouda overlappen en aantallen kunnen dus niet worden opgeteld.

- geen gegevens bekend

D3.2 Hoeveel mensen maken gebruik van het inloophuis in Gouda en Schoonhoven?

De inloop in Gouda en Schoonhoven zijn voorzieningen van Reakt. Naast het aanbod van recreatieve activiteiten wordt aangestuurd op bepaalde doelen, bijvoorbeeld werk. Het aantal cliënten dat gebruik maakt van de inloop in Gouda is in 2013 gestegen naar 81 (van 66 in 2012) en het aantal cliënten in Schoonhoven is verdubbeld van 7 in 2012 naar 14 in 2013.

G2.3 Hoeveel mensen worden bereikt met het straathoekwerk van Reakt?

Het straathoekwerk van Reakt is een vorm van bemoeizorg. Het gaat hierbij om zorgtoeleiding van voornamelijk mensen met psychiatrische problematiek en/of verslaving, vaak gepaard met financiële en/of huisvestingsproblemen. De overlap van de cliënten met die van Dagopvang Hoge Gouwe en Inloop Gouda is groot.

Het aantal cliënten dat wordt bereikt met het straathoekwerk van Reakt schommelt de afgelopen jaren tussen de 75 en 93.

Tabel 14 Trend aantal cliënten straathoekwerk Reakt

| | 2013 | 2012 | 2010/ 2011 | 2009 | 2008 | 2007 | 2006 |
|----------------|------|------|---------------|------|------|------|------|
| Straathoekwerk | 87 | 75 | - | 88 | 93 | 82 | 93 |

Bron: Reaktgroep Parnassia

- geen gegevens bekend

5.3 Samenvatting dagbesteding

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van regio Midden-Holland.

In januari zijn een kleine 8.000 niet-werkende personen op zoek naar werk, ongeveer 7% van de beroepsbevolking. Het hoogste percentage zien we in Gouda. Het aantal werkzoekenden is met ongeveer 2.000 personen toegenomen ten opzicht van januari het jaar ervoor.

Het aantal cliënten dat gebruik maakt van dagbesteding in Hoge Gouwe is 66. Van de inloop in Gouda maakten 81 cliënten gebruik en van de inloop in Schoonhoven 14.

Het cliënten van het straathoekwerk (87) overlappen sterk met die van Dagopvang Hoge Gouwe en Inloop Gouda.

6 (Psychische) gezondheid

Als maten voor een slechte gezondheid gebruiken we de 'ervaren gezondheid' en het risico op angst- en/of depressieklachten. Het gaat om zelfrapportage. Een slechte ervaren gezondheid hebben personen die de vraag 'Hoe beoordeelt u over het algemeen uw gezondheid?' met 'slecht' beantwoorden. Voor gering psychisch welzijn is als maat gebruikt: het percentage met een hoog risico op angst- en/of depressieve klachten. Hoog risico wil zeggen dat voor hun psychische klachten professionele hulp geëigend is¹⁹. Er zijn meer psychische en psychiatrische stoornissen die een rol kunnen spelen bij het risico op sociale uitsluiting, zoals schizofrenie. Deze worden niet betrokken in deze monitor.

6.1 Gezondheid van inwoners

G1.1 Hoeveel mensen rapporteren een slechte ervaren gezondheid?

Van de 20 tot en met 64 jarigen rapporteert 3% een slechte ervaren gezondheid en van de 65-plussers 5%. Het gaat om bijna 4.000 volwassenen tot 65 jaar en 2.000 ouderen (Tabel 15). In verhouding tot aantal inwoners rapporteren in Gouda meer en in Waddinxveen minder volwassenen een slechte ervaren gezondheid dan gemiddeld in Midden-Holland.

Tabel 15 Slechte ervaren gezondheid en hoog risico angst/depressie 20 t/m 64 jaar 2012

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Aantal inwoners 20-64 jaar | Ervaren gezondheid slecht | | Aantal inwoners 65-plus | Ervaren gezondheid slecht | |
|---|----------------------------------|---------------------------------|------------|-------------------------------|---------------------------------|------------|
| | aantal | geschat aantal* | % | aantal | geschat aantal* | % |
| Gouda | 41.935 | 1.890 | 4,5 | 11.557 | 770 | 6,7 |
| Zuidplas | 24.185 | 750 | 3,1 | 6.297 | 150 | 2,4 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 18.738 | 410 | 2,2 | 5.607 | 160 | 2,8 |
| Waddinxveen | 14.617 | 40 | 0,3 | 4.531 | 230 | 5,1 |
| Boskoop | 8.639 | 210 | 2,4 | 2.621 | 130 | 4,9 |
| Nederlek | 8.223 | 50 | 0,6 | 2.729 | 175 | 6,4 |
| Schoonhoven | 6.879 | 275 | 4,0 | 2.086 | 140 | 6,6 |
| Bergambacht | 5.497 | 40 | 0,7 | 1.848 | 90 | 5,0 |
| Vlist | 5.461 | 140 | 2,5 | 1.865 | 50 | 2,7 |
| Ouderkerk | 4.577 | 25 | 0,5 | 1.441 | 75 | 5,2 |
| Midden-Holland | 138.751 | 3.830 | 2,8 | 40.582 | 1.970 | 4,8 |

Bron: GGD Hollands Midden

*afgerond op 5-tallen

G1.2 Hoeveel mensen hebben een hoog risico op angst- en/of depressieklachten?

Van de volwassen bevolking tot 65 jaar rapporteert 5% een hoog risico op angst- en/of depressieklachten. Het gaat om ongeveer 7.000 mensen. Van de 65-plussers rapporteert ongeveer 3%, circa 1.400 mensen, een hoog risico op angst en/of depressieve klachten (Tabel 16). In Gouda rapporteren relatief meer volwassenen een hoog risico op angst/depressie en in Waddinxveen minder dan gemiddeld in Midden-Holland.

Tabel 16 Slechte ervaren gezondheid en hoog risico angst/depressie 65-plussers 2012

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Aantal inwoners 20-64 jaar | Hoog risico op angst en/of depressie | | Aantal inwoners 65-plus | Hoog risico op angst en/of depressie | |
|---|----------------------------|--------------------------------------|------------|-------------------------|--------------------------------------|------------|
| | aantal | geschat aantal* | % | aantal | geschat aantal* | % |
| Gouda | 41.935 | 3.480 | 8,3 | 11.557 | 520 | 4,5 |
| Zuidplas | 24.185 | 1.140 | 4,7 | 6.297 | 160 | 2,5 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 18.738 | 490 | 2,6 | 5.607 | 150 | 2,7 |
| Waddinxveen | 14.617 | 310 | 2,1 | 4.531 | 120 | 2,7 |
| Boskoop | 8.639 | 450 | 5,2 | 2.621 | 70 | 2,7 |
| Nederlek | 8.223 | 430 | 5,2 | 2.729 | 90 | 3,3 |
| Schoonhoven | 6.879 | 240 | 3,5 | 2.086 | 90 | 4,4 |
| Bergambacht | 5.497 | 310 | 5,6 | 1.848 | 60 | 3,2 |
| Vlist | 5.461 | 175 | 3,2 | 1.865 | 90 | 4,7 |
| Ouderkerk | 4.577 | 120 | 2,6 | 1.441 | 65 | 4,5 |
| Midden-Holland | 138.751 | 7.145 | 5,1 | 40.582 | 1.415 | 3,5 |

Bron: GGD Hollands Midden

*afgerond op 5-tallen

6.2 Meldpunt, en GGZ-crisisinterventie

G2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen 'vreemd gedrag', verstandelijke of lichamelijke beperkingen?

Er kunnen maximaal vier redenen voor melding worden opgegeven. In 2013 zijn 159 zaken gemeld met 'vreemd gedrag' als één van de redenen (Tabel 17). De meest voorkomende redenen om te melden zijn de afgelopen jaren 'financiën', 'vreemd gedrag' en 'dreigende huisuitzetting'. Tot en met 2011 kwam 'vreemd gedrag' als reden om te melden het meeste voor. In 2012 en 2013 is deze reden voorbijgestreefd door 'financiële problemen', dat op nummer 1 staat met 166 gemelde zaken in 2013 (Tabel 7 op pagina 20).

Bij 16 zaken speelde een verstandelijke beperking een rol en bij 17 zaken een lichamelijke beperking.

Tabel 17 Trend reden melding Meldpunt Zorg en Overlast

| | 2013* | 2012* | 2011* | 2010* |
|--------------------------|-------|-------|-------|-------|
| Vreemd gedrag | 159 | 146 | 163 | 100 |
| Verstandelijke beperking | 16 | 22 | 24 | 3 |
| Lichamelijke beperking | 17 | 21 | 20 | 2 |

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen voor een melding worden geregistreerd. De getallen in één kolom kunnen niet worden opgeteld.

G2.2 Hoeveel mensen komen in aanraking met de GGZ-crisisinterventie?

De *crisisinterventie* van GGZ Rivierduinen is gericht op noodsituaties van zowel de eigen cliënten, ex-clieënten als anderen. Als de cliënt in een crisissituatie naar de instelling toe komt, vindt de crisisinterventie 'binnen' plaats. Als de hulpverlener naar de cliënt in een crisissituatie toe gaat, vindt de crisisinterventie 'buiten' plaats. 'Binnen' en 'buiten' slaan dus op de locatie van de interventie.

Vanwege aanpassingen aan de registratie kunnen vanaf 2013 geen gegevens meer worden geleverd over crisisinterventie door GGZ Rivierduinen.

In 2012 hebben 1.202 personen een crisisinterventie gehad van GGZ-Rivierduinen (*Tabel 18*), gemiddeld 3 crisisinterventies per dag en 23 per week. Het ging om 86 jeugdigen tot 18 jaar (7%), 940 volwassenen tot 65 jaar (78%) en 176 ouderen (15%). Eén van de drie interventies vindt buiten de instelling plaats. Sinds 2008 is het aantal personen met een crisisinterventie licht toegenomen. Deze toename komt vooral voor rekening van de interventies waarbij de cliënt naar de instelling toegaat. Het aantal interventies buiten de instelling is vrij constant. Van de leeftijdsgroepen is het aantal cliënten jonger dan 18 jaar het meest toegenomen.

In 2012 is het aantal interventies binnen en buiten kantooruren opgevraagd. Een derde deel van het aantal crisisinterventies vindt buiten kantooruren plaats (*Tabel 18*). Van de 23 crisisinterventies die gemiddeld per week worden uitgevoerd, vinden er naar schatting 15 binnen en 8 buiten kantooruren plaats.

Tabel 18 Trend aantal cliënten GGZ-crisisinterventie

| | <i>Index*</i> | 2012 | 2011 | 2010 | 2009 | 2008 |
|----------------------------|---------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| totaal | 1,1 | 1.202 | 1.224 | 1.137 | 1.173 | 1.055 |
| <i>binnen instelling</i> | 1,2 | 748 | 748 | 744 | 840 | 630 |
| <i>buiten instelling</i> | 1,1 | 454 | 476 | 393 | 333 | 425 |
| <i>Jeugd (tot 18 jaar)</i> | 1,3 | 86 | 65 | 70 | 85 | 65 |
| <i>volwassenen</i> | 1,1 | 940 | 1.011 | 899 | 928 | 837 |
| <i>ouderen</i> | 1,2 | 176 | 148 | 168 | 160 | 153 |
| | % | | | | | |
| <i>binnen kantooruren</i> | 67 | 806 | - | - | - | - |
| <i>buiten kantooruren</i> | 33 | 396 | - | - | - | - |

Bron: GGZ Rivierduinen

*factor waarmee aantal cliënten in 2012 is toegenomen ten opzichte van 2008

Met 538 cliënten in 2012 heeft Gouda zowel absoluut als in verhouding tot het aantal inwoners (76/10.000) de meeste inwoners die in contact komen met GGZ-crisisinterventie (*Tabel 19*). Vlist heeft in verhouding het kleinste aantal inwoners met een GGZ-crisisinterventie (25/10.000). Ongeveer 14% (168 cliënten) is jonger dan 23 jaar.

Tabel 19 Trend aantal cliënten GGZ-crisisinterventie per gemeente

| | 2012 | | | 2011 | | | 2010 | | | 2009 | | |
|---------------------------------|--------------------|-------------|--|--------------------|-------------|--|--------------------|-------------|--|-------------------|-------------|--|
| Gemeenten in aflopende volgorde | <i>per 10.000</i> | | | <i>per 10.000</i> | | | <i>per 10.000</i> | | | <i>per 10.000</i> | | |
| totaal aantal inwoners | <i>aantal*</i> | <i>inw.</i> | | <i>aantal*</i> | <i>inw.</i> | | <i>aantal*</i> | <i>inw.</i> | | <i>aantal</i> | <i>inw.</i> | |
| Gouda | 538 (70) | 76 | | 541 (53) | 76 | | 502 (54) | 71 | | 520 | 73 | |
| Zuidplas | 147 (27) | 36 | | 132 (17) | 33 | | 139 (24) | 34 | | 135 | 34 | |
| Bodegraven-Reeuwijk | 120 (18) | 37 | | 129 (13) | 39 | | 147 (29) | 45 | | 128 | 39 | |
| Waddinxveen | 116 (13) | 46 | | 130 (21) | 51 | | 93 (11) | 37 | | 99 | 39 | |
| Boskoop | 73 (14) | 48 | | 80 (15) | 53 | | 64 (7) | 42 | | 85 | 56 | |
| Nederlek | 72 (8) | 51 | | 63 (6) | 45 | | 51 (7) | 36 | | 50 | 35 | |
| Schoonhoven | 57 (6) | 48 | | 49 (1) | 41 | | 59 (7) | 49 | | 80 | 67 | |
| Bergambacht | 29 (6) | 29 | | 30 (4) | 31 | | 31 (7) | 32 | | 31 | 32 | |
| Vlist | 24 (4) | 25 | | 43 (8) | 44 | | 23 (3) | 24 | | 28 | 29 | |
| Ouderkerk | 26 (2) | 32 | | 27 (3) | 33 | | 28 (4) | 34 | | 17 | 21 | |
| Midden-Holland | 1.202 (168) | 50 | | 1.224 (141) | 51 | | 1.137 (153) | 48 | | 1.173 | 49 | |

Bron: GGZ Rivierduinen

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

6.3 Awbz ambulante individuele begeleiding

Per 1 januari 2015 vervalt de functie 'begeleiding' uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Awbz). Cliënten die begeleiding krijgen vanwege de Awbz moeten vanaf volgend jaar een beroep doen op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) van de gemeente. De functie 'begeleiding' houdt in: het ondersteunen en oefenen van vaardigheden of handelingen, ondersteuning bij aanbrengen van structuur of het voeren van regie en het overnemen van toezicht op de cliënt. Het gaat om mensen met lichamelijke beperkingen, psychogeriatrische problemen, psychiatrische stoornissen, verstandelijke beperkingen of zintuiglijke beperkingen.

G3.1 Hoeveel mensen hebben indicatie Awbz ambulante individuele begeleiding?

Op peildatum 1 oktober 2013 hebben ongeveer 1.910 personen in Midden-Holland een Awbz-indicatie voor ambulante individuele begeleiding (*Tabel 20*). In Gouda wonen in verhouding tot het aantal inwoners de meeste mensen met een indicatie en in Vlist de minste. In de afgelopen vier jaar is het aantal mensen met deze Awbz-indicatie elk jaar toegenomen, een ontwikkeling die meegaat met de landelijke trend. In Midden-Holland is het aantal cliënten ten opzichte van het aantal inwoners lager dan gemiddeld in Nederland. Gouda vormt hierop een uitzondering.

Tabel 20 Trend Awbz-geïndiceerde cliënten 'ambulante individuele hulpverlening'

| | 1-10-2013 | | 1-1-2012 | | 1-1-2011 | | 1-1-2010 | |
|---|--|-----------|--|-----------|--|-----------|--|-----------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | <i>per</i> 10.000 <i>aantal inwoners</i> | | <i>per</i> 10.000 <i>aantal inwoners</i> | | <i>per</i> 10.000 <i>aantal inwoners</i> | | <i>per</i> 10.000 <i>aantal inwoners</i> | |
| Gouda | 905 | 128 | 865 | 121 | 820 | 115 | 735 | 103 |
| Zuidplas | 235 | 58 | 225 | 55 | 205 | 51 | 190 | 47 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 210 | 64 | 230 | 70 | 225 | 69 | 195 | 60 |
| Waddinxveen | 170 | 67 | 160 | 63 | 160 | 63 | 155 | 61 |
| Boskoop | 90 | 59 | 90 | 60 | 95 | 63 | 80 | 53 |
| Nederlek | 75 | 53 | 75 | 54 | 80 | 57 | 75 | 53 |
| Schoonhoven | 80 | 67 | 80 | 68 | 80 | 67 | 80 | 67 |
| Bergambacht | 50 | 50 | 55 | 56 | 50 | 51 | 55 | 57 |
| Vlist | 45 | 46 | 45 | 46 | 50 | 51 | 55 | 56 |
| Ouderkerk | 50 | 61 | 55 | 68 | 50 | 61 | 55 | 67 |
| Midden-Holland | 1.910 | 80 | 1.880 | 79 | 1.815 | 76 | 1.675 | 70 |
| Nederland | 161.130 | 96 | 156.350 | 93 | 146.435 | 88 | 133.320 | 80 |

Bron: Centrum Indicatiestelling Zorg, aantallen afgerond op 5-tallen

6.4 Begeleid en beschermd wonen

De cliëntgegevens voor intensieve ambulante begeleiding bij GGZ Rivierduinen (zogenaamd casemanagement) zijn vanaf 2012 door aanpassing van de registratie niet meer beschikbaar. Dit is jammer omdat het hier een duidelijke doelgroep van OGGZ-beleid betreft. Het gaat om mensen die vanwege psychiatrische problemen worden begeleid door GGZ Rivierduinen.

G3.2 en G3.3 Hoeveel mensen krijgen (ambulante) woonbegeleiding?

Kwintes heeft in 2013 134 plaatsen voor Beschermd Wonen, verdeeld over vier locaties in Gouda (80 plaatsen) en locaties in Nederlek (20 plaatsen), Bodegraven (24 plaatsen) en Boskoop (10 plaatsen).²⁰

Het Kompas heeft vier appartementen ter beschikking voor woonbegeleiding. 't Veerhuys is een RIBW-instelling (Regionale Instelling Beschermd Wonen) met 28 bedden. Hier verblijven mensen met een dubbele diagnose (psychiatrische en verslavingsproblematiek). Criteria om er te mogen verblijven: dubbele diagnose, minimaal één casemanager (Brijder en/of GGZ Midden-Holland) en minstens 20 uur per week dagbesteding. Antisociaal gedrag en geweld zijn exclusiecriteria.

In 2013 hebben 48 personen, van wie 14 jonger dan 23 jaar, gebruik gemaakt van begeleid wonen door het Kompas (*Tabel 21*). Dit is een toename ten opzichte van eerdere jaren. Het aantal bewoners van 't Veerhuys schommelt al jaren rond de 40 per jaar.

Niet van alle organisaties die begeleid of beschermd wonen aanbieden in Midden-Holland (Kwintes, Eleos, 't Swanenburghs Hofje, de Reling, Domino, vrouwenopvang) zijn gegevens opgevraagd; dit zal voor een volgende monitor wel worden gedaan.

Tabel 21 Trend aantal cliënten woonbegeleiding en ambulante woonbegeleiding

| | 2013 | 2012 | 2011/ 2010 | 2009 | 2008 | 2007 | 2006 | 2005 |
|---------------------------|------|------|---------------|------|------|------|------|------|
| Begeleid Wonen Het Kompas | 48 | 41 | - | 16 | 23 | 19 | 12 | 10 |
| jonger dan 23 jaar | 14 | 16 | - | 6 | 11 | - | - | - |
| RIBW 't Veerhuys | 40 | 42 | - | 38 | 34 | 47 | 44 | 39 |
| jonger dan 23 jaar | 1 | 0 | - | 0 | 0 | 0 | 0 | - |

Bron: MCR Rotterdam

Verblijfsduur Begeleid Wonen Het Kompas en Beschermd Wonen 't Veerhuys

Om de gemiddelde verblijfsduur per voorziening te berekenen zijn alleen de cliënten betrokken van wie een uitschrijfdatum bekend is. In 2012 gaat het om 30 cliënten en in 2013 om 15 cliënten.

Het verschil in verblijfsduur tussen begeleid wonen en beschermd wonen is groot. Begeleid Wonen duurt in 2013 gemiddeld 577 dagen, dat is ongeveer 1,5 jaar (*Tabel 22*). In het RIBW 't Veerhuys verblijven cliënten gemiddeld ruim 1.343 dagen (3 jaar en 8 maanden), dat is ruim tweemaal zo lang. Het gaat hier dan ook om een andere doelgroep die minder goed in staat is om zelfstandig te wonen dan de doelgroep voor begeleid wonen. In Begeleid Wonen is de verblijfsduur in 2013 ten opzichte van 2012 toegenomen en in 't Veerhuys min of meer gelijk gebleven.

Tabel 22 Gemiddelde verblijfsduur Begeleid Wonen en Beschermd Wonen

| | 2013 | | 2012 | |
|----------------------------------|-----------------|--------------|-----------------|--------------|
| | aantal cliënten | aantal dagen | aantal cliënten | aantal dagen |
| Het Kompas Begeleid Wonen | 7 | 577 | 14 | 425 |
| RIBW 't Veerhuys Beschermd Wonen | 8 | 1.343 | 16 | 1.370 |
| Totaal | 15 | 986 | 30 | 929 |

Bron: MCR Rotterdam

Reden uitschrijving

In de loop van twee jaar zijn 20 cliënten uitgeschreven bij het Kompas Begeleid Wonen. Eén cliënt heeft een eigen woning gekregen, 8 cliënten hebben ergens anders hulpverlening gekregen en bij 4 cliënten was de hulpverlening afgerond. Twee cliënten waren niet te begeleiden, 3 cliënten zijn uit huis gezet en 2 cliënten zijn op eigen initiatief vertrokken.

In de loop van twee jaar zijn 24 cliënten uitgestroomd uit 't Veerhuys. Vijf cliënten kregen een eigen woning en 14 cliënten kregen ergens anders hulpverlening. Eén cliënt werd gedetineerd, 2 cliënten waren niet te begeleiden en 2 cliënten zijn op eigen initiatief vertrokken.

Wachlijsten en gemiddelde wachttijd voor beschermd wonen

Eind december 2013 staan 86 mensen op de wachtlijst voor beschermd wonen bij Kwintes. De gemiddelde wachttijd voor beschermd wonen bij Kwintes is in 2013 bijna 11 maanden. Bij Eleos staan 25 mensen op de wachtlijst en de gemiddelde wachttijd bedraagt ongeveer 1,5 jaar.

Volgens de zorgkantoren gaat het om slechts enkele actief wachtenden per regio en gaat het vooral om personen die nu nog mantelzorg ontvangen en (nog) niet beschermd willen wonen of om personen die al beschermd wonen, maar naar een andere locatie of organisatie overgeplaatst willen worden (Tabel 23).

Tabel 23 Aantal cliënten en gemiddelde wachttijd Begeleid Wonen en Beschermd Wonen

| | 2013 | |
|-----------------|----------------------------|----------------------|
| | aantal cliënten wachtlijst | Gemiddelde wachttijd |
| Kwintes | 86 | 11 maanden |
| Eleos | 25 | 1,5 jaar |
| Leger des Heils | 0 | 0 |
| Totaal | 111 | |

Bron: Notitie Beschermd Wonen²⁰

6.5 Samenvatting gezondheid

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van regio Midden-Holland.

Naar schatting beoordelen bijna 6.000 inwoners hun eigen gezondheid als 'slecht' (3% volwassenen en 5% ouderen) en hebben ongeveer 8.400 mensen een hoog risico op angst en/of depressieve klachten (5% volwassenen en 3% ouderen).

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 159 zaken gemeld met betrekking tot 'vreemd gedrag', 16 zaken betreffen een verstandelijke beperking en 17 zaken een lichamelijke beperking. Vreemd gedrag als reden om te melden is sinds 2012 van de eerste plaats verdrongen door 'financiële problemen'.

In 2012 hebben 1.202 personen contact gehad met de crisisdienst van GGZ-Rivierduinen. Van de leeftijdsgroepen is het aantal cliënten jonger dan 18 jaar het meest toegenomen. Voor een derde deel van de interventies gaat de hulpverlener naar de cliënt toe, twee derde deel komt naar de instelling toe. Een derde deel speelt zich af buiten kantooruren. In verhouding tot het aantal inwoners komen de meeste cliënten uit Gouda en de minste uit Vlist.

Op peildatum 1 oktober 2013 hebben 1.910 mensen een indicatie 'ambulante individuele begeleiding' vanwege de Awbz. Deze mensen worden in 2015 'overgeheveld' naar de Wmo waarmee ze onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten gaan vallen. Het aantal geïndiceerden is de afgelopen jaren elk jaar toegenomen. In verhouding tot aantal inwoners hebben in Midden-Holland minder mensen een Awbz-indicatie 'begeleiding' dan in Nederland. Gouda vormt hierop een uitzondering.

Het aantal personen dat zelfstandig woont en wordt begeleid door Het Kompas is 48. De trend is stijgend. Er zijn 40 cliënten die beschermd wonen. De trend is gelijkblijvend.

Jeugd en jongvolwassenen

De crisisinterventie van GGZ Rivierduinen betreffen in 2012 168 personen onder de 23 jaar. Van deze groep zijn 86 cliënten minderjarig (jonger dan 18 jaar). Bij begeleid zelfstandig wonen van Het Kompas zijn 14 cliënten jonger dan 23 jaar en bij beschermd wonen 1 persoon.

7 Middelengebruik

7.1 Alcoholgebruik

M1.1 Hoeveel mensen drinken excessief alcohol?

Excessief alcoholgebruik wordt gedefinieerd als het drinken van meer dan 21 glazen alcoholhoudende drank per week voor mannen en meer dan 14 glazen per week voor vrouwen²¹. Dit komt neer op gemiddeld meer dan drie glazen per dag voor mannen en meer dan twee glazen per dag voor vrouwen.

Ongeveer 10.000 volwassenen tot 65 jaar en 3.000 ouderen drinken excessief alcohol (*Tabel 24*). Dit is 7% van de volwassenen en 8% van de ouderen. In 2012 is het percentage dat excessief alcohol drinkt onder volwassenen tot 65 jaar ten opzichte van 2009 afgenomen van 10% naar 7%. Onder 65-plussers is het percentage excessieve drinkers in 2012 gelijk aan dat in 2009.

Tabel 24 Excessief alcoholgebruik 2012 en 2009

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Volwassenen 20 tot en met 64 jaar | | | | Ouderen 65-plus | | | |
|---|-----------------------------------|----------|----------------|-----------|-----------------|----------|----------------|----------|
| | 2012 | | 2009 | | 2012 | | 2009 | |
| | geschat aantal | % | geschat aantal | % | geschat aantal | % | geschat aantal | % |
| Gouda | 2.520 | 6 | 4.270 | 10 | 810 | 7 | 808 | 8 |
| Zuidplas | 1.930 | 8 | 2.170 | 9 | 690 | 11 | 418 | 8 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 1.690 | 9 | 2.080 | 11 | 560 | 10 | 673 | 12 |
| Waddinxveen | 880 | 6 | 1.505 | 10 | 230 | 5 | 453 | 10 |
| Boskoop | 430 | 5 | 1.160 | 13 | 210 | 8 | 131 | 5 |
| Nederlek | 990 | 12 | 420 | 5 | 300 | 11 | 191 | 7 |
| Schoonhoven | 780 | 11 | 720 | 10 | 250 | 12 | 104 | 5 |
| Bergambacht | 275 | 5 | 330 | 6 | 150 | 8 | 148 | 8 |
| Vlist | 490 | 9 | 565 | 10 | 130 | 7 | 75 | 4 |
| Ouderkerk | 410 | 9 | 850 | 18 | 10 | 1 | 72 | 5 |
| Midden-Holland | 10.395 | 7 | 15.755 | 10 | 3.340 | 8 | 3.058 | 8 |

Bron: GGD Hollands Midden, Monitor Volksgezondheid

In de leeftijdsgroepen van 50-64 en 65-74 jaar komt excessief drinken het meeste voor (*Tabel 25*). In de leeftijdsgroep van 19-64 jaar komt het ongeveer 1,5 keer zo vaak voor onder mannen als onder vrouwen.

Onder volwassenen was het percentage excessief drinken in 2005 hetzelfde als in 2000. In 2009 was het afgenomen ten opzichte van 2005 en in 2012 zet deze afname door. Onder ouderen is het excessief drinken in 2012 gelijk aan 2009. Gegevens van eerdere jaren zijn voor ouderen niet beschikbaar. Er is een lichte toename van excessief drinken onder ouderen bij de vrouwen. Zowel onder volwassenen als ouderen wordt het verschil in excessief drinken tussen mannen en vrouwen in de loop van de afgelopen jaren kleiner.

Tabel 25 Trend excessief alcoholgebruik

| | 2012 | 2009 | 2005 | 2000 |
|------------------------------|----------|-----------|-----------|-----------|
| | % | % | % | % |
| Totaal 19 t/m 64 jaar | 7 | 10 | 13 | 13 |
| 19 t/m 34 jaar | 5 | 10 | 13 | 10 |
| 35 t/m 49 jaar | 6 | 7 | 10 | 13 |
| 50 t/m 64 jaar | 11 | 13 | 16 | 17 |
| man | 9 | 13 | 18 | 16 |
| vrouw | 6 | 7 | 8 | 9 |
| Totaal 65 t/m 94 jaar | 8 | 8 | - | - |
| 65 t/m 74 jaar | 11 | 11 | - | - |
| 75 t/m 94 jaar | 4 | 4 | - | - |
| man | 9 | 10 | - | - |
| vrouw | 8 | 6 | - | - |

Bron: GGD Hollands Midden, Monitor Volksgezondheid

- geen gegevens

7.2 Meldingen overlast verslaving

M2.1 Hoeveel gemelde zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen verslaving?

In 2013 was verslaving een reden om te melden bij 77 zaken (Tabel 26). In 2011 is het aantal meldingen verslaving sterk toegenomen ten opzichte van 2010. Daarna is het aantal min of meer gestabiliseerd.

Tabel 26 Trend reden melding 'verslaving' Meldpunt Zorg en Overlast

| | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 |
|------------|------|------|------|------|
| Verslaving | 77 | 62 | 71 | 11 |

Bron: GGD Hollands Midden

7.3 Ambulante verslavingszorg

M3.1 Hoeveel personen krijgen verslavingszorg?

In 2013 staan bij Brijder Verslavingszorg 813 personen ingeschreven en 21 personen bij De Brug Midden-Nederland (Tabel 27). Bij een onderzoek naar de overlap tussen Brijder en De Brug in 2009 bleek 17% van de cliënten van De Brug ook bij Brijder te zijn ingeschreven. Bij Brijder is 7% van de cliënten jonger dan 23 jaar en bij de Brug 14%.

Tabel 27 Trend aantal cliënten Verslavingszorg

| | 2013 | | | 2012 | | | 2011 | | |
|--|---------------|-----------------------|-------------------------------------|---------------|-----------------------|-------------------------------------|---------------|-----------------------|-------------------------------------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | Aantal* | Aantal <23 jaar | Totaal aantal/ 10.000 inw. | Aantal* | Aantal <23 jaar | Totaal aantal/ 10.000 inw. | Aantal* | Aantal <23 jaar | Totaal aantal/ 10.000 inw. |
| Brijder Verslavingszorg | | | | | | | | | |
| Gouda | 423 | 20 | 60 | 384 | 16 | 54 | 403 | 20 | 57 |
| Zuidplas | 91 | 10 | 22 | 108 | 10 | 27 | 89 | 3 | 22 |
| Bodegraven- Reeuwijk** | 83 | 8 | 25 | 84 | 6 | 26 | - | - | - |
| Waddinxveen | 61 | 7 | 24 | 58 | 5 | 23 | 74 | 6 | 29 |
| Boskoop | 59 | 3 | 39 | 59 | 4 | 39 | 55 | 4 | 37 |
| Nederlek | 19 | 2 | 13 | 28 | 3 | 20 | 19 | 1 | 14 |
| Schoonhoven | 35 | 1 | 30 | 39 | 3 | 33 | 40 | 2 | 34 |
| Bergambacht | 21 | 1 | 21 | 23 | 3 | 23 | 16 | 4 | 16 |
| Vlist | 10 | 0 | 10 | 11 | 0 | 11 | 15 | 2 | 15 |
| Ouderkerk | 11 | 1 | 14 | 11 | 0 | 14 | 18 | 0 | 22 |
| Totaal Brijder | 813 | 53 | 34 | 805 | 50 | 34 | 729 | 42 | 31** |
| De Brug Verslavingszorg | | | | | | | | | |
| Gouda | 12 | 0 | 2 | 3 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 |
| Zuidplas | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Bodegraven- Reeuwijk | 1 | 0 | 0 | 2 | 1 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Waddinxveen | 3 | 2 | 1 | 2 | 2 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Boskoop | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Nederlek | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Schoonhoven | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Bergambacht | 2 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Vlist | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Ouderkerk | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Totaal De Brug | 24 | 3 | 1 | 10 | 4 | 0 | 6 | 3 | 0 |
| Totaal Nederland | n.v.t. | - | 39 | n.v.t. | - | 40 | n.v.t. | - | 43 |

Bronnen: Brijder Verslavingszorg en De Brug Midden-Nederland; LADIS

*totaal aantal cliënten

**gegevens voor Bodegraven-Reeuwijk ontbreken voor 2011

Zowel absoluut als in verhouding tot het aantal inwoners woont in Gouda de grootste groep cliënten van de verslavingszorg (Tabel 27). Voor Bodegraven-Reeuwijk zijn voor 2011 geen gegevens bekend. Het aantal cliënten van Brijder is vrij constant over de laatste drie jaar, als ervan uitgegaan wordt dat het aantal cliënten in Bodegraven-Reeuwijk in 2011 vergelijkbaar is met de aantallen in 2012 en 2013. De Brug heeft in 2013 meer cliënten die in Midden-Holland wonen dan in de twee jaren ervoor. Dit betreft voornamelijk cliënten uit Gouda.

Het aantal cliënten in de verslavingszorg is in Midden-Holland in verhouding wat lager dan in Nederland, respectievelijk 34 en 39 per 10.000 inwoners (*Tabel 27*). Landelijk is het aantal cliënten in de verslavingszorg in 2012 ongeveer 7% gedaald ten opzichte van 2011. Deze daling zien we niet terug in Midden-Holland.

Aan welke middelen zijn de cliënten van de verslavingszorg verslaafd?

Ongeveer de helft van de cliënten van Brijder Verslavingszorg heeft primair een alcoholverslaving (*Tabel 28*). Dit percentage is na 2011 wat gedaald. De percentages zijn vertekend omdat van een steeds groter deel van de cliënten de primaire verslaving niet wordt geregistreerd. In 2013 is bij een kwart van de cliënten niet geregistreerd welke primaire verslaving ze hebben.

Tabel 28 Trend percentage primaire verslaving

| | Brijder Verslavingszorg | | | |
|-------------------|-------------------------|------|------|------|
| | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 |
| Primair middel | % | % | % | % |
| Alcohol | 44 | 44 | 50 | 50 |
| Opiaten | 9 | 9 | 10 | 10 |
| Cannabis | 9 | 9 | 9 | 9 |
| Cocaïne | 6 | 6 | 6 | 7 |
| Overig drugs | 2 | 2 | 3 | 4 |
| Gokken | 4 | 3 | 3 | 4 |
| Overig verslaving | <1 | 1 | 1 | <1 |
| Onbekend | 26 | 26 | 18 | 15 |

Bron: Brijder Verslavingszorg

M3.2 Hoeveel cliënten volgen het methadonprogramma van Brijder?

In 2013 volgen 55 cliënten het methadonprogramma van Brijder (*Tabel 29*). Dit aantal is al jaren redelijk stabiel. Het grootste aantal cliënten woont in Gouda, gevolgd door Bodegraven-Reeuwijk. In 2010 tot en met 2013 zijn er in Midden-Holland geen cliënten jonger dan 23 jaar die het methadonprogramma volgen. Voor 2008 en 2009 is het aantal cliënten in het methadonprogramma van jonger dan 23 jaar niet bekend voor Midden-Holland.

Tabel 29 Trend aantal cliënten methadonprogramma Brijder Verslavingszorg

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 | 2009 | 2008 |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | Aantal* | Aantal* | Aantal* | Aantal* | Aantal* | Aantal* |
| Gouda | 41 | 44 | 54 | 55 | 45 | 48 |
| Zuidplas | 3 | 3 | 4 | 4 | 1 | 1 |
| Bodegraven-Reeuwijk** | 8 | 6 | - | - | 5 | 7 |
| Waddinxveen | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 | 2 |
| Boskoop | 1 | 1 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Nederlek | 1 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Schoonhoven | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Bergambacht | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Vlist | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Ouderkerk | 1 | 1 | 2 | 1 | 1 | 1 |
| Midden-Holland*** | 55 (0) | 55 (0) | 64 (0) | 64 (0) | 56 (-) | 61 (-) |

Bron: Brijder Verslavingszorg

*totaal aantal cliënten

** gegevens voor Bodegraven-Reeuwijk ontbreken voor 2010 en 2011

*** tussen haakjes: (aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

7.4 Outreachend werk verslavingszorg

M4.1 Hoeveel mensen worden bereikt door het Mobiele Team van Brijder Verslavingszorg?

De medewerkers van het mobiele team bieden gevraagde en ongevraagde zorg aan zogenaamde *zorgwekkende zorgmijders*, waarbij verslavingsproblemen een belangrijke rol spelen. Zij komen in beeld naar aanleiding van overlast of omdat de omgeving zich zorgen maakt.

In 2013 zijn 147 mensen met verslavingsproblemen bereikt door het Mobiele Team van Brijder Verslavingszorg (Tabel 30). Het aantal bereikte personen is al jaren vrij stabiel. De bereikte mensen komen uit alle gemeenten in Midden-Holland, maar vooral uit Gouda en Zuidplas. Onder de bereikte personen zijn er drie jonger dan 23 jaar.

Tabel 30 Trend aantal* cliënten Mobiele Team Brijder Verslavingszorg

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 <i>Aantal</i> | 2012 <i>Aantal</i> | 2011 <i>Aantal</i> | 2010 <i>Aantal</i> | 2009 <i>Aantal</i> | 2008 <i>Aantal</i> |
|--|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|
| Gouda | 67 (2) | 59 (0) | 71 (4) | 65 (2) | 65 (3) | 75 (2) |
| Zuidplas | 24 (1) | 28 (0) | 26 (0) | 23 (0) | 19 (0) | 16 (1) |
| Bodegraven-Reeuwijk** | 16 (0) | 13 (0) | - | - | 15 (1) | 14 (0) |
| Waddinxveen | 7 (0) | 8 (0) | 8 (0) | 8 (0) | 9 (0) | 10 (0) |
| Boskoop | 10 (0) | 4 (0) | 6 (0) | 6 (0) | 13 (0) | 17 (0) |
| Nederlek | 6 (0) | 4 (0) | 4 (0) | 1 (0) | 3 (0) | 2 (1) |
| Schoonhoven | 8 (0) | 12 (0) | 12 (0) | 13 (0) | 11 (0) | 9 (0) |
| Bergambacht | 4 (0) | 6 (0) | 5 (0) | 2 (0) | 3 (0) | 4 (0) |
| Vlist | 2 (0) | 2 (0) | 3 (0) | 2 (0) | 3 (0) | 4 (0) |
| Ouderkerk | 3 (0) | 4 (0) | 7 (0) | 2 (0) | 4 (0) | 1 (0) |
| Midden-Holland | 147 (3) | 140 (0) | 142 (4) | 122 (2) | 145 (4) | 152 (3) |

Bron: Brijder Verslavingszorg

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

**gegevens 2011 en 2010 ontbreken voor Bodegraven-Reeuwijk

7.5 Samenvatting middelengebruik

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Midden-Holland.

Middelengebruik

Naar schatting drinken in 2012 ruim 10.000 volwassenen, 7% van de bevolking, excessief alcohol. Onder volwassenen is het excessief alcohol drinken sinds 2009 gedaald, onder ouderen stabiel.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 77 zaken gemeld waarbij verslaving een rol speelde. In de afgelopen drie jaar schommelt het aantal gemelde verslavingszaken tussen 62 en 77.

Bij Brijder Verslavingszorg staan 813 cliënten geregistreerd en bij De Brug 21 cliënten. In verhouding tot aantal inwoners wonen de meeste cliënten van Brijder in Gouda. Bij De Brug zijn slechts weinig cliënten uit Midden-Holland geregistreerd, maar dit aantal neemt de afgelopen jaren wel toe. Het aantal cliënten in Midden-Holland ligt wat lager dan het Nederlandse cijfer. Het aantal cliënten is de laatste jaren stabiel.

Ruim de helft van de verslavingscliënten heeft een primaire alcoholverslaving. Bij de andere helft gaat het vooral om opiaten, cannabis en cocaïne. Bij Brijder volgen 55 cliënten het methadonprogramma. Het Mobiele Team van Brijder heeft 147 verslaafde zogenaamde zorgwekkende zorgmijders bereikt, iets meer dan het jaar ervoor. Zij komen uit alle gemeenten in Midden-Holland, maar vooral uit Gouda.

Jeugd en jongvolwassenen

Bij Brijder Verslavingszorg staan 53 cliënten ingeschreven die jonger zijn dan 23 jaar en drie bij De Brug. In het methadonprogramma zijn alle cliënten ouder dan 22 jaar. Er zijn drie cliënten, die jonger zijn dan 23 jaar, die contact hebben gehad met het Mobiele Team.

8 Relaties

In dit hoofdstuk gaat het om ernstige eenzaamheid en gezinnen die risico lopen kwetsbaar te worden of die kwetsbaar zijn. Bijvoorbeeld eenoudergezinnen, multiprobleem-gezinnen en huiselijk geweld.

8.1 Eenoudergezinnen

R1.1 Hoeveel huishoudens bestaan uit eenoudergezinnen?

In 2013 bestaat ruim één van de drie huishoudens uit een gezin met kinderen (*Tabel 31*). Eén van de zes gezinnen met kinderen heeft één ouder aan het hoofd. Dit is iets lager dan het Nederlandse cijfer (één van de vijf gezinnen).

Gouda heeft absoluut en relatief de meeste eenoudergezinnen en evenaart het Nederlandse gemiddelde. Bodegraven-Reeuwijk, Bergambacht, Vlist en Ouderkerk hebben relatief de minste eenoudergezinnen. In alle gemeenten, met uitzondering van Waddinxveen, is het aantal eenoudergezinnen tussen 2011 en 2013 licht toegenomen.

Tabel 31 Eenoudergezinnen 2013 en 2011

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | | | | 2011 | | | |
|---|-------------------------------------|----------------|-------------------------------|----------------|-------------------------------------|----------------|-------------------------------|----------------|
| | <i>huishoudens met kinderen</i> | | <i>Eenouder- gezinnen</i> | | <i>huishoudens met kinderen</i> | | <i>Eenouder- gezinnen</i> | |
| | Aantal | % ¹ | Aantal | % ² | Aantal | % ¹ | Aantal | % ² |
| Gouda | 10.928 | 35 | 2.166 | 20 | 10.965 | 35 | 2.081 | 19 |
| Zuidplas | 6.879 | 42 | 1.079 | 16 | 6.870 | 43 | 997 | 15 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 5.273 | 40 | 706 | 13 | 5.333 | 41 | 652 | 12 |
| Waddinxveen | 3.977 | 38 | 611 | 15 | 4029 | 39 | 631 | 16 |
| Boskoop | 2.405 | 38 | 351 | 15 | 2391 | 39 | 322 | 13 |
| Nederlek | 2.223 | 37 | 347 | 16 | 2230 | 38 | 319 | 14 |
| Schoonhoven | 1.814 | 35 | 289 | 16 | 1.797 | 35 | 260 | 14 |
| Bergambacht | 1.499 | 38 | 177 | 12 | 1.495 | 39 | 169 | 11 |
| Vlist | 1.506 | 39 | 185 | 12 | 1.526 | 39 | 184 | 12 |
| Ouderkerk | 1.310 | 41 | 160 | 12 | 1330 | 42 | 143 | 11 |
| Midden-Holland | 37.814 | 38 | 6.071 | 16 | 37.966 | 39 | 5.758 | 15 |
| Nederland | n.v.t. | 34 | n.v.t. | 20 | n.v.t. | 34 | n.v.t. | 20 |

Bron: CBS

¹percentage van totaal aantal huishoudens

²percentage van aantal huishoudens met kinderen

8.2 Ernstig eenzaam

Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (de kwaliteit van) bepaalde sociale relaties. Er worden twee vormen van eenzaamheid onderscheiden: eenzaamheid als gevolg van sociale isolatie (aantal of kwaliteit van de persoonlijke relaties is minder dan gewenst) en als gevolg van emotionele isolatie (gemis van intimiteit in persoonlijke relaties)²².

Iemand is ernstig eenzaam wanneer hij of zij op zowel emotionele als sociale eenzaamheid hoog scoort. In Midden-Holland is 7% van de volwassenen en ouderen ernstig eenzaam (*Tabel 32*). Totaal gaat het om bijna 10.000 volwassenen en 3.000 ouderen. Er is geen verschil in mate van eenzaamheid tussen de leeftijden of tussen mannen en vrouwen.

In Midden-Holland is het percentage ernstig eenzame volwassenen tot en met 64 jaar even hoog als het Nederlandse gemiddelde. Het percentage ernstig eenzame 65-plussers is in Midden-Holland lager dan in Nederland. Er zijn geen grote verschillen tussen gemeenten.

Tabel 32 Ernstige eenzaamheid 2012

| | 19-64 jaar | | 65-plus | |
|-----------------------|--------------------|----------|--------------------|----------|
| | geschat aantal* | % | geschat aantal* | % |
| Gouda | 3.360 | 8 | 925 | 8 |
| Zuidplas | 1.690 | 7 | 315 | 5 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 1.120 | 6 | 280 | 5 |
| Waddinxveen | 1.020 | 7 | 450 | 10 |
| Boskoop | 690 | 8 | 210 | 8 |
| Nederlek | 490 | 6 | 160 | 6 |
| Schoonhoven | 690 | 10 | 190 | 9 |
| Bergambacht | 330 | 6 | 110 | 6 |
| Vlist | 160 | 3 | 130 | 7 |
| Ouderkerk | 230 | 5 | 70 | 5 |
| Midden-Holland | 9.780 | 7 | 2.840 | 7 |
| Nederland | n.v.t. | 7 | n.v.t. | 9 |

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

*geschat aantal afgerond op vijftallen

8.3 Meldingen huiselijk geweld

R2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen sociaal isolement, geweld, kinderverwaarlozing of opvoedproblemen?

Zaken die onder 'kwetsbare relaties' vallen gaan over sociaal isolement, stilte/ geen gehoor, opvoedingsproblematiek of situaties met geweld.

Tot en met 2009 kon slechts één reden voor melding worden geregistreerd. Sociaal isolement en opvoedingsproblemen speelden vaak mee op de achtergrond maar waren niet altijd de primaire reden voor de melding. Vanaf 2010 kunnen maximaal vier redenen voor een melding worden geregistreerd.

In 2013 zijn 72 zaken betreffende sociaal isolement gemeld (*Tabel 33*). Deze meldingen nemen de afgelopen periode elk jaar in aantal toe. Ook stilte/geen gehoor (deur wordt niet opengedaan bij aanbellen of de telefoon wordt niet beantwoord) als reden voor melding neemt toe.

Het aantal meldingen met als reden intimidatie/geweld schommelt tussen de 50 en 70 per jaar.

Het aantal zaken betreffende huiselijk geweld ligt stabiel rond de 50 per jaar.

Kinderverwaarlozing/mishandeling als reden voor melding is sterk teruggelopen. De redenen intimidatie/geweld, huiselijk geweld, opvoedingsproblematiek en kinderverwaarlozing/mishandeling komen regelmatig samen voor.

Tabel 33 Trend reden melding Meldpunt Zorg en Overlast

| | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 |
|----------------------------------|------|------|------|------|
| Sociaal isolement | 72 | 66 | 58 | 38 |
| Intimidatie/geweld | 52 | 66 | 61 | 53 |
| Huiselijk geweld | 53 | 50 | 51 | 50 |
| Opvoedingsproblematiek | 25 | 36 | 29 | 34 |
| Stilte/geen gehoor | 17 | 5 | 8 | 0 |
| Kinderverwaarlozing/mishandeling | 9 | 15 | 14 | 18 |

Bron: GGD Hollands Midden

*Er kunnen maximaal vier redenen voor een melding worden geregistreerd. De aantallen in de kolommen kunnen dus niet bij elkaar worden opgeteld.

R2.2 Hoeveel vragen krijgt het Steunpunt Huiselijk Geweld?

Het aantal vragen aan het Steunpunt Huiselijk Geweld is de afgelopen jaren gestegen in Midden-Holland. In 2013 komen zowel absoluut als relatief de meeste vragen uit Gouda, gevolgd door Zuidplas en Waddinxveen. Van een van de zes vragen is niet bekend uit welke gemeente de vrager komt. In 2012 komen relatief de meeste vragen uit Boskoop, gevolgd door Gouda en Schoonhoven. In tegenstelling tot de overige cijfers in deze monitor betreft het geen 'unieke personen': één cliënt kan meerdere vragen hebben gesteld. In 2010 en 2011 zijn geen cijfers per gemeente beschikbaar, alleen voor de regio Midden-Holland.

Tabel 34 Aantal vragen Steunpunt Huiselijk Geweld

| Aantal vragen Steunpunt Huiselijk Geweld | | | | | | | | |
|---|--------|----------------------------------|--------|----------------------------------|--------|----------------------------------|--------|----------------------------------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | | 2012 | | 2011 | | 2010 | |
| | aantal | <i>per 10.000 huish.</i> | aantal | <i>per 10.000 huish.</i> | aantal | <i>per 10.000 huish.</i> | aantal | <i>per 10.000 huish.</i> |
| Gouda | 74 | 24 | 44 | 14 | - | - | - | - |
| Zuidplas | 14 | 9 | 10 | 6 | - | - | - | - |
| Bodegraven- Reeuwijk | 6 | 4 | 9 | 7 | - | - | - | - |
| Waddinxveen | 12 | 11 | 4 | 4 | - | - | - | - |
| Boskoop | 7 | 12 | 14 | 24 | - | - | - | - |
| Nederlek | 2 | 3 | 2 | 3 | - | - | - | - |
| Schoonhoven | 9 | 17 | 7 | 14 | - | - | - | - |
| Bergambacht | 4 | 10 | 0 | 0 | - | - | - | - |
| Vlist | 2 | 5 | 0 | 0 | - | - | - | - |
| Ouderkerk | 1 | 3 | 0 | 0 | - | - | - | - |
| gemeente onbekend | 25 | - | 23 | - | - | - | - | - |
| Midden-Holland | 156 | 15 | 113 | 11 | 97 | 10 | 60 | 6 |

- geen gegevens

R2.3 Hoeveel incidenten huiselijk geweld worden bij de politie geregistreerd?

In 2013 zijn 1.242 incidenten huiselijk geweld bij de politie geregistreerd (Tabel 35). Er kunnen meerdere incidenten worden gemeld die hetzelfde huishouden betreffen. Het aantal incidenten in 2013 betreft ongeveer 12 huishoudens per 1.000. In verhouding tot aantal huishoudens wordt in Gouda en Schoonhoven iets meer incidenten geregistreerd dan gemiddeld in Midden-Holland.

Het aantal incidenten huiselijk geweld bij de politie neemt in 2012 en 2013 toe. Dit geldt voor elke gemeente behalve Bergambacht en Ouderkerk.

In 2011 is het aantal geregistreerde incidenten huiselijk geweld in Midden-Holland in verhouding tot het aantal huishoudens iets lager dan landelijk (10 versus 13 per 1.000 huishoudens).

Ongeveer een van de vijf incidenten huiselijk geweld leidt tot een aangifte.

Tabel 35 Trend incidenten huiselijk geweld Politie Hollands Midden

| Incidenten huiselijk geweld | | | | | | | | |
|---|--------|---------------------|--------|---------------------|--------|---------------------|--------|---------------------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | | 2012 | | 2011 | | 2010 | |
| | aantal | per 1.000 huish. | aantal | per 1.000 huish. | aantal | per 1.000 huish. | aantal | per 1.000 huish. |
| Gouda | 516 | 17 | 457 | 15 | 430 | 14 | 426 | 14 |
| Zuidplas | 192 | 12 | 148 | 9 | 120 | 7 | 154 | 10 |
| Bodegraven- Reeuwijk | 111 | 8 | 85 | 7 | 102 | 8 | 87 | 7 |
| Waddinxveen | 147 | 14 | 121 | 12 | 104 | 10 | 102 | 10 |
| Boskoop | 66 | 11 | 53 | 9 | 57 | 9 | 32 | 5 |
| Nederlek | 57 | 9 | 47 | 8 | 41 | 7 | 43 | 7 |
| Schoonhoven | 83 | 16 | 39 | 8 | 34 | 7 | 42 | 8 |
| Bergambacht | 25 | 6 | 29 | 7 | 30 | 8 | 30 | 8 |
| Vlist | 33 | 8 | 24 | 6 | 36 | 9 | 24 | 6 |
| Ouderkerk | 12 | 4 | 13 | 4 | 8 | 3 | 22 | 7 |
| Midden-Holland | 1.242 | 12 | 1.016 | 10 | 962 | 10 | 962 | 10 |
| Nederland | n.v.t. | - | n.v.t. | - | n.v.t. | 13 | n.v.t. | - |

Bron: Politie Hollands Midden

R2.4 Hoeveel kinderen worden gemeld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling?

In 2012 zijn bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) 822 kinderen uit Midden-Holland gemeld vanwege kindermishandeling (*Tabel 36*). Het aantal gemelde kinderen per 1.000 inwoners tot en met 17 jaar in Midden-Holland (15/1.000) is vrijwel gelijk aan het aantal voor de provincie Zuid-Holland (14/1.000). In Nederland ligt het aantal meldingen kindermishandeling hoger met 19 meldingen per 1000 minderjarigen in 2012.

In verhouding tot het aantal inwoners komen uit Gouda de meeste meldingen kindermishandeling (21/1.000) en uit Bodegraven-Reeuwijk de minste (8/1.000).

Het aantal meldingen bij het AMK in Midden-Holland wisselt per jaar. Er is geen duidelijke toe- of afname te zien.

Tabel 36 Trend aantal gemelde kinderen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

| | 2012 | | 2011 | | 2010 | | 2009 | |
|---|---------------|----------------------------------|---------------|----------------------------------|---------------|----------------------------------|---------------|----------------------------------|
| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | aantal | per 1.000 inwoners 0 t/m 17 jaar | aantal | per 1.000 inwoners 0 t/m 17 jaar | aantal | per 1.000 inwoners 0 t/m 17 jaar | aantal | per 1.000 inwoners 0 t/m 17 jaar |
| Gouda | 330 | 21 | 381 | 24 | 297 | 18 | 321 | 20 |
| Zuidplas | 112 | 12 | 128 | 14 | 121 | 13 | 104 | 11 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 60 | 8 | 97 | 12 | 82 | 11 | 71 | 9 |
| Waddinxveen | 95 | 17 | 98 | 18 | 131 | 23 | 68 | 12 |
| Boskoop | 61 | 17 | 61 | 17 | 38 | 10 | 46 | 12 |
| Nederlek | 55 | 19 | 40 | 14 | 37 | 13 | 22 | 7 |
| Schoonhoven | 29 | 11 | 34 | 13 | 29 | 11 | 37 | 14 |
| Bergambacht | 31 | 13 | 35 | 15 | 42 | 18 | 20 | 9 |
| Vlist | 29 | 13 | 29 | 13 | 31 | 14 | 13 | 6 |
| Ouderkerk | 20 | 11 | 9 | 5 | 15 | 8 | 19 | 10 |
| Midden-Holland | 822 | 15 | 912 | 17 | 823 | 15 | 721 | 13 |
| Zuid-Holland | n.v.t. | 14 | n.v.t. | 15 | n.v.t. | 18 | n.v.t. | 20 |
| Nederland | n.v.t. | 19 | n.v.t. | 19 | n.v.t. | 18 | n.v.t. | 17 |

Bron: Bureau Jeugdzorg; bewerkt door Tympan Instituut

8.4 Hulpverlening gezinnen

R3.1 Hoe vaak wordt de Wet tijdelijk huisverbod toegepast?

Per 1 januari 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod van kracht geworden. De wet geeft de burgemeester de bevoegdheid een tijdelijk huisverbod op te leggen aan degene van wie een ernstige dreiging van huiselijk geweld uitgaat. Het opleggen van een huisverbod heeft als doel in de gegeven noodsituatie escalatie te voorkomen en hulp te bieden.

In 2013 zijn 41 huisverboden opgelegd (Tabel 37). Sinds de start van de wet in 2009 is het aantal opgelegde tijdelijk huisverboden bijna elk jaar in aantal toegenomen. In 2013 zijn in Midden-Holland 279 aangiften huiselijk geweld gedaan bij de politie Hollands Midden. Ongeveer 15% van de aangiften leidt tot een tijdelijk huisverbod. In 2009 was dit percentage nog 8%.

Tabel 37 Trend aantal huisverboden Wet Tijdelijk Huisverbod

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 <i>aantal</i> | 2012 <i>aantal</i> | 2011 <i>aantal</i> | 2010 <i>aantal</i> | 2009 <i>aantal</i> |
|---|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|
| Gouda | 17 | 14 | 15 | 11 | 6 |
| Zuidplas | 10 | 5 | 3 | 2 | 2 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 1 | 1 | 1 | 2 | 1 |
| Waddinxveen | 4 | 3 | 2 | 5 | 4 |
| Boskoop | 3 | 1 | 3 | 0 | 0 |
| Nederlek | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Schoonhoven | 5 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Bergambacht | 1 | 3 | 1 | 1 | 1 |
| Vlist | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Ouderkerk | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Midden-Holland | 41 | 29 | 29 | 23 | 15 |

Bron: Meldpunt Zorg en Overlast Hollands Midden

8.5 Samenvatting relaties

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van regio Midden-Holland. Omdat het hier vaak gaat om gezinnen met kinderen, is geen aparte paragraaf 'jeugd' beschreven.

Ongeveer 7% van de volwassen en oudere inwoners is ernstig eenzaam, een kleine 10.000 volwassenen en 3.000 ouderen. De verschillen tussen de gemeenten zijn klein. Het percentage ernstig eenzame ouderen is in Midden-Holland lager dan het landelijk gemiddelde.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast gaat het bij 77 zaken om sociale isolatie. Intimidatie/geweld, huiselijk geweld en kinderverwaarlozing/mishandelen spelen bij respectievelijk 52, 53 en 9 zaken een rol. Deze zaken overlappen elkaar voor een deel. Het aantal vragen aan het Steunpunt Huiselijk Geweld is de afgelopen jaren gestegen van 60 in 2010 tot 156 in 2013. Kanttekening hierbij is dat meerdere vragen één zaak kunnen betreffen.

Bij de Politie Hollands Midden zijn 1.242 incidenten huiselijk geweld geregistreerd, 12 per 1.000 huishoudens, iets lager dan het Nederlandse gemiddelde. Een vijfde deel van de incidenten leidt tot een aangifte. Het aantal incidenten is redelijk stabiel over de jaren. Voor 41 gezinnen is de Wet Tijdelijk Huisverbod toegepast, een toename ten opzichte van eerdere jaren. Bij 15% van de aangiften huiselijk geweld wordt de Wet Tijdelijk Huisverbod toegepast.

In 2012 zijn bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling 822 kinderen onder de 18 jaar gemeld. Het aantal schommelt per jaar en vertoont geen duidelijke toe- of afname. Het aantal meldingen per 1.000 minderjarigen is in Midden-Holland (15/1.000) even hoog als de provincie Zuid-Holland en lager dan het landelijke gemiddelde van 19 per 1.000 minderjarigen.

9 Veiligheid

Veiligheid gaat over meldingen van overlast in de publieke ruimte en het aantal jeugdige en volwassen veelplegers.

9.1 Overlast openbare ruimte

V2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen overlast in de publieke ruimte?

In 2013 zijn bij het Meldpunt Zorg en Overlast 86 zaken gemeld waarbij zwervers waren betrokken en bij 29 zaken ging het om overlast in de openbare ruimte (*Tabel 38*). De meldingen wat betreft zwerven zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen. Het aantal meldingen betreffende overlast in de openbare ruimte is tot 2012 toegenomen en in 2013 weer afgenomen. Een zaak kan een combinatie zijn van deze twee.

Tabel 38 Trend aantal gemelde zaken Meldpunt Zorg en Overlast

| | 2013* | 2012* | 2011* | 2010* |
|--------------------------|-------|-------|-------|-------|
| Zwerven | 86 | 42 | 28 | 17 |
| Overlast openbare ruimte | 29 | 50 | 39 | 27 |

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen voor een melding worden geregistreerd. De getallen in één kolom kunnen niet worden opgeteld.

9.2 Ex-gedetineerden en veelplegers

V3.1 Hoeveel gedetineerden stromen per jaar uit?

In 2013 stroomden 275 volwassen gedetineerden uit een detentie-instelling. In 2012 zijn 291 gedetineerden uitgestroomd (*Tabel 39*). In verhouding komen de meeste ex-gedetineerden uit Gouda (21 per 10.000 inwoners) en de minste uit Ouderkerk (0 per 10.000 inwoners). Vergeleken met Nederland stromen in Midden-Holland in verhouding minder gedetineerden uit. Het grootste deel (87%) van de uitgestroomde gedetineerden is man.

Tabel 39 Trend uitstroom gedetineerden 18-plus

| Gemeenten in aflopende volgorde aantal inwoners | 2013 | | 2012 | | 2011 | | 2010 | | 2009 | | 2008 | |
|---|------------|---------------------|------------|---------------------|------------|---------------------|------------|---------------------|------------|---------------------|------------|---------------------|
| | aantal | per 10.000 inwoners | aantal | per 10.000 inwoners | aantal | per 10.000 inwoners | aantal | per 10.000 inwoners | aantal | per 10.000 inwoners | aantal | per 10.000 inwoners |
| Gouda | 148 | 21 | 186 | 26 | 179 | 25 | 158 | 22 | 126 | 18 | 144 | 20 |
| Zuidplas* | 43 | 11 | 32 | 8 | 32 | 8 | 36 | 9 | - | - | - | - |
| Bodegraven-Reeuwijk | 16 | 5 | 18 | 5 | 13 | 4 | 16 | 5 | 19 | 6 | 17 | 5 |
| Waddinxveen | 24 | 9 | 15 | 6 | 17 | 7 | 16 | 6 | 23 | 9 | 26 | 10 |
| Boskoop | 15 | 10 | 19 | 13 | 13 | 9 | 21 | 14 | 14 | 9 | 20 | 13 |
| Nederlek | 11 | 8 | 4 | 3 | 6 | 4 | 4 | 3 | 6 | 4 | 2 | 1 |
| Schoonhoven | 13 | 11 | 12 | 10 | 6 | 5 | 13 | 11 | 7 | 6 | 6 | 5 |
| Bergambacht | 4 | 4 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 4 | 4 | 2 | 2 |
| Vlist | 1 | 1 | 2 | 2 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Ouderkerk | 0 | 0 | 1 | 1 | 4 | 5 | 0 | 0 | 3 | 4 | 1 | 1 |
| Midden-Holland | 275 | 12 | 291 | 12 | 273 | 11 | 267 | 11 | 203 | 9 | 219 | 9 |
| Nederland | | 21 | | 20 | | 21 | | 20 | | 19 | | 21 |

Bron: Dienst Justitiële Instellingen via Veiligheidshuis Hollands Midden

*Zuidplas vanaf 2010

V3.2 en V3.3 Hoeveel jeugdige en volwassen veelplegers zijn bij de politie in beeld?

Een jeugdige veelpleger is een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar die in het gehele criminele verleden meer dan 5 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar.

Een volwassen veelpleger is een persoon van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar. Een zeer actieve veelpleger heeft in een aaneengesloten periode van 5 jaar meer dan 10 processen-verbaal gekregen, waarvan tenminste 1 in het peiljaar.

Ongeveer 10% van alle verdachten in 2012 in Midden-Holland bestaat uit jeugdige of volwassen veelplegers.

In Midden-Holland staan in 2013 15 jongeren van 12 tot en met 17 jaar geregistreerd als veelpleger. Het betreft vooral jongeren uit Gouda. Het aantal jeugdige veelplegers uit Gouda is van 2009 naar 2010 gedaald en daarna gestabiliseerd. Zuidplas staat met afstand op de tweede plaats met een aantal jeugdige veelplegers tussen de een en de vijf. Het aantal jeugdige veelplegers uit de andere gemeenten in Midden-Holland schommelt afgelopen jaren tussen de nul en twee. Uit Bodegraven-Reeuwijk, Boskoop en de vijf gemeenten van de Krimpenerwaard zijn in 2012 geen jeugdige veelplegers geregistreerd.

In 2012 zijn 183 volwassen veelplegers geregistreerd (Tabel 41), 17 minder dan in 2011. In 2009 tot en met 2011 is het aantal veelplegers stabiel. Relatief en absoluut heeft Gouda de meeste volwassen veelplegers. Zuidplas staat op afstand op de tweede plaats. Van de 183 veelplegers

staan 42 te boek als zeer actieve veelpleger, ongeveer een op de vier. Per hoofd van de bevolking zijn in Midden-Holland minder volwassen veelplegers dan in Nederland (respectievelijk 8 en 17 per 10.000 inwoners).

Tabel 40 Trend aantal jeugdige veelplegers 12 t/m 17 jaar

| | 2012 | | 2011 | | 2010 | | 2009 | |
|-------------------------------------|--|----------|--|-----------|--|-----------|--|-----------|
| Gemeente/ gemeentecuster | <i>per 10.000 12-17 aantal jarigen</i> | | <i>per 10.000 12-17 aantal jarigen</i> | | <i>per 10.000 12-17 aantal jarigen</i> | | <i>per 10.000 12-17 aantal jarigen</i> | |
| Gouda | 12 | 23 | 12 | 23 | 13 | 24 | 17 | 31 |
| Zuidplas | 1 | 3 | 4 | 12 | 5 | 15 | 2 | 6 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 0 | 0 | 2 | 7 | 1 | 4 | 1 | 4 |
| Waddinxveen | 2 | 10 | 0 | 0 | 1 | 5 | 2 | 10 |
| Boskoop | 0 | 0 | 1 | 8 | 0 | 0 | 1 | 8 |
| Krimpenerwaard | 0 | 0 | 1 | 2 | 1 | 2 | 0 | 0 |
| Midden-Holland | 15 | 8 | 20 | 11 | 21 | 11 | 23 | 12 |
| Nederland | n.v.t. | 9 | n.v.t. | 10 | n.v.t. | 11 | n.v.t. | 12 |

Bron: Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)

Tabel 41 Trend aantal volwassen veelplegers

| | 2012 | | 2011 | | 2010 | | 2009 | |
|-------------------------------------|--|-----------|--|-----------|--|-----------|--|-----------|
| Gemeente/ gemeentecuster | <i>per 10.000 inw. 18+</i> | | <i>per 10.000 inw. 18+</i> | | <i>per 10.000 inw. 18+</i> | | <i>per 10.000 inw. 18+</i> | |
| Gouda | 124 | 22 | 141 | 26 | 143 | 26 | 144 | 26 |
| Zuidplas | 18 | 6 | 16 | 5 | 13 | 4 | 15 | 5 |
| Bodegraven-Reeuwijk | 10 | 4 | 12 | 5 | 12 | 5 | 17 | 7 |
| Waddinxveen | 11 | 6 | 10 | 5 | 14 | 7 | 14 | 7 |
| Boskoop | 5 | 4 | 6 | 5 | 13 | 11 | 11 | 10 |
| Nederlek | 7 | 6 | 8 | 7 | 4 | 4 | 4 | 4 |
| Schoonhoven | 2 | 2 | 8 | 9 | 4 | 4 | 6 | 6 |
| Bergambacht | 3 | 4 | 3 | 4 | 1 | 1 | 7 | 10 |
| Vlist | 1 | 1 | 1 | 1 | 2 | 3 | 2 | 3 |
| Ouderkerk | 2 | 3 | 4 | 6 | 4 | 6 | 3 | 5 |
| Midden-Holland | 183 | 8 | 209 | 11 | 210 | 11 | 223 | 12 |
| Nederland | n.v.t. | 17 | n.v.t. | 18 | n.v.t. | 17 | n.v.t. | 17 |

Bron: Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)

9.3 Samenvatting veiligheid

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2013, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van regio Midden-Holland.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 86 zaken gemeld betreffende zwerven en 29 zaken ten aanzien van overlast in de openbare ruimte. Het aantal meldingen over zwerven is de afgelopen jaren steeds gestegen. Het aantal meldingen over overlast in de openbare ruimte schommelde de afgelopen jaren tussen de 27 en 50.

In Midden-Holland zijn 275 gedetineerden uitgestroomd, 87% mannen. In 2012 stroomden 291 gedetineerden uit.

In 2012 zijn 183 volwassen veelplegers bij de Politie Hollands Midden geregistreerd, bijna een kwart staat te boek als 'zeer actieve' veelpleger. Het aantal is vanaf 2009 iets gedaald. Het gaat om 8 veelplegers per 10.000 volwassenen. Dit is lager dan het Nederlandse gemiddelde (17 per 10.000). De meeste veelplegers wonen in Gouda (22 per 10.000).

Jeugd

Bij de Politie Hollands Midden staan in 2012 15 jongeren van 12-17 jaar uit Midden-Holland geregistreerd als veelpleger. Geen van de jeugdige veelplegers wonen in Bodegraven-Reeuwijk, Boskoop of de vijf gemeenten van de Krimpenerwaard. Het aantal jeugdige veelplegers per 10.000 12-17 jarigen is in Midden-Holland vrijwel gelijk aan het Nederlandse gemiddelde (8 versus 9 per 10.000).

BIJLAGEN

Bijlage A: Gegevensleveranciers

| | |
|--------------------------------------|--|
| Risicogroepen in de bevolking | Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) GGD Hollands Midden |
| Meld- en adviespunten | Meldpunt Zorg en Overlast Hollands Midden Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) Advies- en Steunpunt Huiselijk geweld |
| Zorg | De Brug Midden Nederland Brijder Verslavingszorg GGZ Rivierduinen LADIS |
| Maatschappelijke Opvang | MCR Rotterdam Het Kompas Gouda |
| Veiligheid | Politie Hollands Midden Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) via Veiligheidshuis Hollands Midden |

Bijlage B: Sociale Uitsluiting

Eerst beschrijven we de kenmerken van sociale uitsluiting en welke risicofactoren hierbij een rol spelen met behulp van het model Sociale Uitsluiting van het Sociaal Cultureel Planbureau²³. Vervolgens gebruiken we de OGGZ-ladder²⁴ (bijlage C) om de doelgroepen te rangschikken naar de mate van zelfredzaamheid. Naarmate personen afdalen op de ladder worden ze meer afhankelijk van professionele zorg, hulp of begeleiding. Onderaan de ladder staan de daklozen. De OGGZ-ladder vormt vervolgens de basis voor een matrix (bijlage D) waarin de verschillende domeinen van problematiek worden geplaatst: bestaansvoorwaarden, relatieproblemen, gezondheid en veiligheid. In de cellen van de matrix worden tenslotte de indicatoren geplaatst op de bijbehorende trede van de OGGZ-ladder en kolom van het betreffende domein.

1 Model Sociale Uitsluiting

Het centrale thema van de WMO is dat 'iedereen – jong en oud, gehandicapt en niet-gehandicapt, autochtoon en allochtoon, met en zonder problemen – volwaardig aan de samenleving kan deelnemen²⁵. De mensen die tot de doelgroepen van de OGGZ behoren, doen juist niet voldoende mee, zijn uitgesloten of dreigen te worden uitgesloten van de maatschappij. De risicogroepen voor sociale uitsluiting zijn heterogeen en de problemen divers. De kenmerken die zij met elkaar delen worden hieronder beschreven aan de hand van het model sociale uitsluiting.

De twee centrale kenmerken van sociale uitsluiting zijn:

- 1) er is sprake van *een tekort of achterstand* op zowel het economisch-structurele als sociaal-culturele vlak met
- 2) het *ontbreken van toekomstperspectief*

Economisch-structurele uitsluiting

- materiële achterstand (armoede): tekort aan middelen voor elementaire levensbehoeften en materiële goederen; 'life style' deprivatie; problematische schulden; betalingsachterstanden (m.n. woonlasten); geen mogelijkheid om geld te lenen.
- onvoldoende toegang tot sociale grondrechten ((semi-)overheidsinstellingen): wachtlijsten en/of (financiële) drempels voor gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting, rechtsbijstand, maatschappelijke dienstverlening, schuldhulpverlening, arbeidsbemiddeling, sociale zekerheid, maar ook zakelijke dienstverlening zoals banken en verzekeringsinstellingen; onvoldoende veiligheid en leefbaarheid woonomgeving.


Sociaal-culturele uitsluiting

- achterstand sociale participatie: onvoldoende deelname aan formele en informele sociale netwerken, inclusief vrijetijdsbesteding; onvoldoende sociale ondersteuning; sociaal isolement; onvoldoende sociale betrokkenheid; voor allochtonen: ontbreken van contact met autochtonen.
- achterstand culturele/normatieve integratie: onvoldoende naleving van centrale waarden en normen behorend bij actief sociaal burgerschap; gering arbeidsethos; geringe opleidingsbereidheid; niet stemmen; misbruik sociale zekerheid; delinquent gedrag; afwijkende pedagogische opvattingen; afwijkende opvattingen over rechten en plichten van vrouwen/mannen.

2 Doelgroepen en Risicofactoren Sociale Uitsluiting

Een groot aantal factoren bij een persoon verhoogt het risico op sociale uitsluiting. De belangrijkste risicofactoren staan in onderstaande tabel. De risicofactor met de sterkste samenhang met sociale uitsluiting staat bovenaan en de factor met de zwakste samenhang onderaan.

Belangrijkste risicofactoren sociale uitsluiting

| Risicofactoren | Samenhang met sociale uitsluiting |
|---|---|
| Alleenstaande ouder Gering psychisch welbevinden Slechte gezondheid Laag inkomen/ werkloos/ uitkeringsgerechtigd Niet-westerse herkomst Slechte beheersing Nederlandse taal Lage opleiding Lage opleiding van de vader Alleenstaand | Sterker  Zwakker |

Twee factoren ontbreken in bovenstaand rijtje, namelijk leeftijd en geslacht. Hogere leeftijd is eerder een beschermende dan een risicofactor. Met het ouder worden neemt het risico op uitsluiting af. Vrouwen wijken nauwelijks af van mannen, waarschijnlijk omdat veel uitsluitingskenmerken op huishoudniveau spelen. Alleenstaande ouders vormen een uitzondering. Zij zijn meestal vrouwen en het verhoogde risico treft dan ook vooral vrouwen.

Cumulatie van risicofactoren

Eén risicofactor alleen leidt meestal niet tot sociale uitsluiting. Naarmate er meer risicofactoren worden gecombineerd wordt de mate van sociale uitsluiting groter. De combinatie van risicofactoren die een groot effect heeft op de mate van sociale uitsluiting is: gering psychisch welbevinden, slechte gezondheid, laag inkomen en uitkeringsgerechtigd/werkloos/geen zinvolle dagbesteding.

Bovenstaande combinatie van belangrijkste risicofactoren voor sociale uitsluiting is voor volwassenen en ouderen gelijk. Wanneer deze combinatie optreedt, voegen andere risicofactoren nog maar weinig toe. Alle vier de risicofactoren hebben een direct effect op sociale uitsluiting. Sociaal uitgesloten raken is een proces dat zich in de tijd afspeelt. Oorzaken en gevolgen kunnen elkaar in de loop der tijd afwisselen. Vooral een gering psychisch welbevinden lijkt eerder een gevolg dan oorzaak te zijn van uitgesloten zijn.

Kanttekening

Bovenbeschreven risicofactoren zijn niet specifiek voor sociale uitsluiting. Nagenoeg dezelfde zijn ook vastgesteld in relatie tot het ontstaan van psychische stoornissen, probleemgedrag en verslaving²⁴.

Bijlage C: OGGZ-ladder

De OGGZ-ladder beschrijft groepen kwetsbare mensen in uiteenlopende contexten en toestanden van sociale uitsluiting. Afhankelijk van waar op de OGGZ-ladder de peilstok wordt geplaatst – op welke trede van de ladder – is er sprake van andere risico- en zorgprofielen. De treden representeren ook potentiële interventieniveaus waarop in het proces van uitsluiting kan worden ingegrepen. Onvoldoende inspanningen op de treden leiden tot niet-herkenning en niet-interventie met als risico verdere uitval of terugval.

Op *trede nul* staat de algemene bevolking. Men heeft een redelijke tot goede gezondheid, doet actief mee in de maatschappij en kan tegenslagen opvangen dankzij voldoende sociale steun.

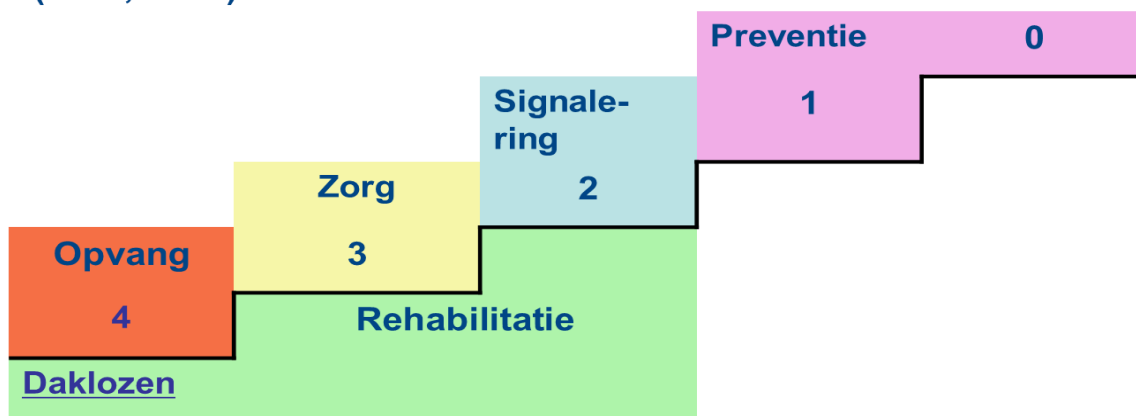
Bij de *eerste trede* gaat het om uiteenlopende risicogroepen waarbij sprake is van verminderd welzijn en minder goed in staat eigen problemen op te lossen. Dank zij voldoende steun van familie en vrienden, blijven de problemen beheersbaar.

Op de *tweede trede* nemen de problemen in ernst toe. Er is sprake van opeenstapeling van problemen en ze houden langer aan. Steun uit de omgeving is gebrekkig of valt weg. De situatie is kwetsbaar en kan na een ingrijpende gebeurtenis snel verslechteren.

OGGZ-ladder

(Wolf, 2006)

Bevolking



Op de *derde trede* worden mensen afhankelijk van voorzieningen voor psychiatrische en/of verslavingszorg of maatschappelijke opvang. Zij hebben uiteenlopende, vaak meervoudige problemen. De afhankelijkheid van opvang en zorg kan tijdelijk of langdurig zijn.

Op de *vierde trede* is de bodem van het bestaan bereikt. Deze feitelijk daklozen hebben geen huisvesting. Zij maken beperkt gebruik van de opvang- en zorgvoorzieningen. Zij overnachten op straat, vinden tijdelijk onderdak bij vrienden of familie, of komen bij de nachtopvang.

Op elke trede is een aantal interventies mogelijk door gemeente en instellingen. Op de nulde en eerste trede is *preventie* aan de orde. De tweede trede vraagt om *signalering en vroeginterventie* en toeleiding naar zorg. Op de derde en vierde trede hebben mensen passende zorg en opvang nodig. Op de treden 2, 3 en 4 kunnen gemeente en instellingen actief bijdragen aan *rehabilitatie*.

Terwijl kwetsbare mensen de ladder afdalen of opklimmen, verandert hun hulpbehoefte en krijgen ze vaak met andere instellingen te maken. Tegelijkertijd kunnen op dezelfde trede verschillende

instellingen actief zijn. Of men met de één of andere instelling te maken krijgt, hangt onder andere af van welke kenmerken of problemen op dat moment als belangrijk worden ervaren door de persoon zelf of door de omgeving.

Bijlage D: OGGZ-Matrix

Bij sociaal kwetsbare groepen komen vaak meerdere problemen tegelijkertijd voor. De problematiek is ingedeeld in vier hoofddomeinen: bestaansvoorwaarden, gezondheid, relaties en veiligheid⁹. Daaronder vallen zeven sub-domeinen. Samen met de OGGZ-ladder (Bijlage C) vormen zij de OGGZ-Matrix op pagina 66. In bijlage E is aangegeven welke gegevens worden beschreven in deze monitor en van welke organisatie of bron de gegevens afkomstig zijn. Sociale uitsluiting is het overkoepelende risico en kenmerk van de doelgroepen. Sociale uitsluiting is geen onderdeel van de matrix maar vormt de basis voor de keuze van indicatoren in de matrix.

Domein Bestaansvoorwaarden

a. sub-Domein H: Huisvesting

Aantal en percentage sociale huurders, meldingen van woningvervuiling, energieafsluiting, overlast bij wonen (geluid, stank etc.), (dreigende) huisuitzetting, crisisopvang Maatschappelijke Opvang, aantal postadressen en bezoekers nachtopvang.

b. sub-Domein F: Financiën

Sociaal minimum, uitkeringsgerechtigden, meldingen financiële problemen, schuldhulpverlening en Wsnp.

c. sub-Domein D: Dagbesteding

Werkzoekenden, GGZ-dagactiviteitencentra.

Domein Gezondheid

a. sub-Domein G: Gezondheid, lichamelijke en psychisch

Oordeel eigen gezondheid, risico op angst- en/of depressieklachten. Meldingen van vreemd gedrag en lichamelijke of verstandelijke beperking; crisisinterventie door de GGZ, straathoekwerk, Awbz-geïndiceerde individuele begeleiding, begeleid en beschermd wonen.

b. sub-Domein M: Middelengebruik

Middelengebruik/verslaving alcohol en/of drugs; verslavingszorg

Domein Relaties

sub-Domein R: Relaties

Eenoudergezinnen, ernstig eenzamen, meldingen van sociaal isolement/stille problematiek, opvoedproblemen, huiselijk geweld, kindermishandeling en wet tijdelijk huisverbod.

Domein Veiligheid

sub-Domein V: veiligheid

Meldingen zwerven en overlast in openbare ruimte, jeugdige en volwassen veelplegers.

OGGZ-MATRIX *Indicatoren in Domeinen Monitor Maatschappelijke Zorg Midden-Holland*

| | DOMEINEN | | | | | | |
|--|--|---|---|---|--|--|---|
| | Bestaansvoorwaarden | | | Gezondheid | | Relaties | Veiligheid |
| | Huisvesting H | Financiën F | Dagbesteding D | Lichamelijk en psychisch G | Middelengebruik M | R | V |
| Trede 0/1 Preventie | H1.1 Sociale huur | F1.1 Sociaal Minimum F1.2 Uitkering | D1.1 Werkzoekend | G1.1 Gezondheid G1.2 Angst/depressie | M1.1 Alcoholgebruik | R1.1 Eenoudergezinnen R1.2 Ernstig eenzaam | |
| Trede 2 Signalering | H2.1 Meldingen Z&O dreigende huisuitzettingen, geluids- en stankoverlast, water- en energieafsluiting, woningvervuiling H2.2 Huisuitzettingen | F2.1 Meldingen Z&O financiële problemen | | G2.1 Meldingen Z&O vreemd gedrag, somatische beperking en verstandelijke beperking G2.2 Crisisinterventie GGZ G2.3 Straathoekwerk Reakt | M2.1 Meldingen Z&O verslaving | R2.1 Meldingen Z&O sociaal isolement, kinderverwaar- lozing, geweld, opvoeding R2.2 Vragen Steunpunt Huiselijk Geweld R2.3 Incidenten huiselijk geweld R2.4 Meldingen kinder- mishandeling | V2.1 Meldingen zwerven, overlast openbare ruimte |
| Trede 3 Zorg en hulpverlening | H3.1 Crisisopvang Kompas | F3.1 Wsnp instroom | D3.1 Hoge Gouwe Reakt D3.2 Inloop Gouda en Schoonhoven Reakt | G3.1 Awbz- ambulante begeleiding G3.2 Begeleid wonen Kompas G3.3 Beschermd wonen Veerhuys | M3.1 Verslavingszorg M3.2 Methadon- programma | R3.1 Wet tijdelijk huisverbod | V3.1 Ex-gedetineerden V3.2 Veelplegers jeugd V3.3 Veelplegers volwassenen |
| Trede 4 Opvang | H4.1 Postadressen H4.2 Nachtopvang | | | | M4.1 Mobiel team | | |

Leesvoorbeeld: Indicator M3.1 = Domein Middelengebruik, Trede 3 (zorg en hulpverlening), eerste indicator: verslavingszorg

In 'Bijlage E: Gegevens en bronnen' is aangegeven welke gegevens worden beschreven in deze monitor en van welke organisatie of bron de gegevens afkomstig zijn

Bijlage E: Gegevens en bronnen

De gegevensbronnen worden bepaald door de aanbieders op de treden nul tot en met vier van de OGGZ-ladder (Bijlage C). De monitor richt zich vooral op instellingen die een subsidierelatie hebben met de (lokale) overheid. Elke twee jaar wordt opnieuw bekeken of het soort gegevens moet worden aangepast of uitgebreid. Hieronder staan de indicatoren met de bronnen die in deze editie van de Monitor Maatschappelijke Zorg zijn opgenomen. De codes van de indicatoren corresponderen met de codes in de Matrix op pagina 66.

Sociale uitsluiting

In de gezondheidsenquête in 2012 van de GGD Hollands Midden onder volwassenen en ouderen zijn vragen opgenomen om de staat van sociale uitsluiting te meten. Deze vragen zijn ontwikkeld door de Academische Werkplaats OGGZ G4-USER in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau²⁶. Bij de beschrijving van de resultaten wordt gesproken over 'matig tot sterk' sociaal uitgesloten. De referentiewaarde voor deze maat is gebaseerd op landelijke cijfers. Vergeleken met mensen die 'matig tot sterk' sociaal zijn uitgesloten scoort 5% van de Nederlanders slechter en 95% beter.

Bestaansvoorwaarden: Huisvesting

| Code | Naam | Indicatoren | Bronnen |
|-------------------------------|---------------|--|------------------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| H1.1 | Sociale huur | Aantal en percentage sociale huurders | CBS |
| Trede 2: Signalering | | | |
| H2.1 | Zorg&Overlast | Meldingen dreigende huisuitzetting, geluids- en stankoverlast, water- en energieafsluiting, woningvervuiling | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| Trede 3: Hulpverlening | | | |
| H3.1 | Crisisopvang | Aantal cliënten crisisopvang Het Kompas | MCR Rotterdam |
| Trede 4: Opvang | | | |
| H4.1 | Postadressen | Aantal cliënten met postadres | Het Kompas |
| H4.2 | Nachtopvang | Aantal bezoekers nachtopvang Het Kompas | MCR Rotterdam |

Bestaansvoorwaarden: Financiën

| Code | Naam | Indicatoren | Bronnen |
|-------------------------------|-----------------|--|------------------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| F1.1 | Sociaal min. | Aantal huishoudens op of onder sociaal minimum | CBS |
| F1.2 | Uitkering | Aantal inwoners met uitkering | CBS |
| Trede 2: Signalering | | | |
| F2.1 | Zorg & Overlast | Meldingen financiële problemen | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| Trede 3: Hulpverlening | | | |
| F3.1 | Wsnp | Aantal cliënten instroom Wsnp | Bureau Wsnp |

Bestaansvoorwaarden: Dagactiviteiten en werk

| Code | Naam | Indicatoren | Bronnen |
|-----------------------------|--------------|---|----------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| D1.1 | Werkzoekend | Aantal werkloze werkzoekenden | CBS |
| Trede 3: Zorg | | | |
| D3.1 | Dagbesteding | Aantal cliënten Hoge Gouwe | Reaktgroep Parnassia |
| D3.2 | Inloop | Aantal cliënten inloop Gouda en Schoonhoven | Reaktgroep Parnassia |

Gezondheid: Lichamelijke en Psychische Gezondheid

| Code | Naam | Indicatoren | Bron |
|-----------------------------|-------------------|---|------------------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| G1.1 | Gezondheid | % slechte ervaren gezondheid | GGD Hollands Midden |
| G1.2 | Angst/depressie | % hoog risico angst/depressie | GGD Hollands Midden |
| Trede 2: Signalering | | | |
| G2.1 | Zorg & Overlast | Meldingen vreemd gedrag, somatische beperking en verstandelijke beperking | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| G2.2 | Crisisinterventie | Aantal cliënten crisisinterventie GGZ | GGZ Rivierduinen |
| G2.3 | Straathoekwerk | Aantal cliënten bereikt | Reaktgroep Parnassia |
| Trede 3: Zorg | | | |
| G3.1 | Begeleiding | Aantal cliënten Awbz-begeleiding | CIZ |
| G3.2 | Beg. Wonen | Aantal cliënten begeleid wonen Het Kompas | MCR Rotterdam |
| G3.3 | Besch. Wonen | Aantal bewoners beschermd wonen 't Veerhuys | MCR Rotterdam |

Gezondheid: Middelengebruik

| Code | Naam | Indicatoren | Bron |
|-----------------------------|-----------------|--------------------------------------|------------------------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| M1.1 | Alcohol | % excessief alcoholgebruik | GGD Hollands Midden |
| Trede 2: Signalering | | | |
| M2.1 | Zorg & Overlast | Meldingen verslaving | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| Trede 3: Zorg | | | |
| M3.1 | Verslavingszorg | Aantal cliënten verslavingszorg | Brijder Verslavingszorg en De Brug |
| M3.2 | Methadon | Aantal cliënten in methadonprogramma | Brijder Verslavingszorg |
| Trede 4: Opvang | | | |
| M4.1 | Mobiel Team | Aantal cliënten Mobiel Team VZ | Brijder Verslavingszorg |

Relaties

| Code | Naam | Indicatoren | Bronnen |
|-------------------------------|-----------------|---|---------------------------------|
| Trede 0/1: Preventie | | | |
| R1.1 | Eenoudergezin | Aantal eenoudergezinnen | CBS |
| R1.2 | Eenzaam | Aantal en percentage ernstig eenzaam | GGD Hollands Midden |
| Trede 2: Signalering | | | |
| R2.1 | Zorg & Overlast | Meldingen sociaal isolement, geweld, kinderverwaarlozing, opvoedproblemen | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| R2.2 | Huis. Geweld | Aantal vragen aan steunpunt | Steunpunt Huiselijk Geweld |
| R2.3 | Huis. Geweld | Aantal incidenten huiselijk geweld | Politie Hollands Midden |
| R2.4 | Kindermish. | Aantal meldingen kindermishandeling | Advies- en Meldpunt Kindermish. |
| Trede 3: Hulpverlening | | | |
| R3.1 | WTH | Aantal keer Wet tijdelijk huisverbod opgelegd | Politie Hollands Midden |

Veiligheid

| Code | Naam | Indicatoren | Bron |
|-------------------------------|-------------------|---|--|
| Trede 2: Signalering | | | |
| V2.1 | Zorg & Overlast | Meldingen zwerven, overlast openbare ruimte | Meldpunt Zorg en Overlast MH |
| Trede 3: Hulpverlening | | | |
| V3.1 | Gedetineerden | Aantal uitstroom ex-gedetineerden | Dienst Justitiële Inrichtingen via Veiligheidshuis Hollands Midden |
| V3.2 | Veelplegers jeugd | Aantal jeugdige veelplegers | Politie Hollands Midden |
| V3.3 | Veelplegers | Aantal volwassen veelplegers | Politie Hollands Midden |

Kwaliteitskenmerken

Voor de Monitor Maatschappelijke Zorg worden gegevens uit verschillende bronsystemen verzameld. Elk van de bronsystemen vertegenwoordigt een dataverzameling voor een deelgebied in één van de beschreven domeinen. De kwaliteit van de monitor wordt bepaald door de kwaliteit van deze dataverzamelingen. In de tekst wordt toelichting gegeven op de beperkingen van de gegevens als dat relevant is. Bijvoorbeeld als gegevens niet volledig zijn.

Literatuur

-
- ¹ Rijkelijkhuizen, JM. *OGGZ-monitor Midden-Holland 2006-2007*. Aantallen geregistreerde cliënten in de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, GGD Hollands Midden, 2009
- ² Rijkelijkhuizen, JM. *OGGZ-monitor Midden-Holland 2008-2009*. Aantallen geregistreerde cliënten in de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, GGD Hollands Midden, 2010
- ³ Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg Midden-Holland 2013-2016, naar aanleiding van advies Wmo-raad Gouda, Bestuurlijk Overleg Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, maart 2013
- ⁴ Bergen, van A et al, *Monitor OGGZ G4*, OGGZ-(risico)groepen in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, G4 USER, juni 2014
- ⁵ Rijkelijkhuizen, JM. *OGGZ-monitor Midden-Holland 2006-2007*. Aantallen geregistreerde cliënten in de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, GGD Hollands Midden, 2009
- ⁶ Rijkelijkhuizen, JM. *OGGZ-monitor Midden-Holland 2008-2009*. Aantallen geregistreerde cliënten in de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, GGD Hollands Midden, 2010
- ⁷ Regionaal Kader Maatschappelijke Zorg Midden-Holland 2013-2016, naar aanleiding van advies Wmo-raad Gouda, Bestuurlijk Overleg Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, maart 2013
- ⁸ Tielen, H, *Advies inzake opzet Monitor OGGZ Midden-Holland*, GGD Hollands Midden, 23 april 2013
- ⁹ Hemert, AM van, *Notitie Matrix Monitor OGGZ – toelichting*, AWP User, augustus 2012
- ¹⁰ Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, Jaargang 2006 nummer 351, Wet maatschappelijke ondersteuning
- ¹¹ Wettekst Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015. Regels inzake de gemeentelijke ondersteuning op het gebied van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen en opvang
- ¹² <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/algemene-wet-bijzondere-ziektekosten-awbz/ontwikkelingen-in-de-awbz>, 28 augustus 2012
- ¹³ <http://www.vgn.nl/artikel/13063>, 28 augustus 2012
- ¹⁴ <http://www.vng.nl/smartsite.dws?id=103871>, 29 augustus 2012
- ¹⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdzorg/jeugdzorg-in-de-wet>, 19 mei 2014
- ¹⁶ VWS (2004) Brief van VWS aan TK, *Op weg naar een bestendig stelsel voor langdurige zorg en maatschappelijke ondersteuning*, Deel II: *De contouren van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning*, (www.minvws.nl) augustus 2004)
- ¹⁷ Monitor Volksgezondheid 2012, factsheet 8 Kwetsbare groepen, publicatienummer U13075, GGD Hollands Midden, januari 2014
- ¹⁸ Westen, P, *Prestatie-analyse schuldhulpverlening versus wettelijke schuldsanering*, Onafhankelijk Schuldadviseur®, maart 2014, Havelte
- ¹⁹ *The Kessler psychological distress scale*, Brief Reports number: 2002-14, Department of Health, Government of South Australia
- ²⁰ Willemen J. *Notitie beschermd wonen*, gemeente Gouda, 22 juni 2014
- ²¹ Garretsen, HFL. *Probleemdrinken: Prevalentiebepaling, beïnvloedende factoren en preventiemogelijkheden: Theoretische overwegingen en onderzoek in Rotterdam*. Lisse, Swets & Zeitlinger, 1983

²² Monitor Volksgezondheid 2012, factsheet 2a en 2b, Lichamelijke en psychische gezondheid, huiselijk geweld (19-64 jaar) en (65+), publicatienummers U13067 en U13068, GGD Hollands Midden, september 2013

²³ Jehoel-Gijsbers, G, *Sociale uitsluiting in Nederland*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, oktober 2004

²⁴ Wolf, J., *Handreiking OGGZ in de WMO*, in opdracht van het ministerie van VWS en de VNG, november 2006

²⁵ VWS (2004) Brief van VWS aan TK, *Op weg naar een bestendig stelsel voor langdurige zorg en maatschappelijke ondersteuning*, Deel II: *De contouren van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning*, (www.minvws.nl) augustus 2004)

²⁶ van Bergen APL, Hoff SJM, van Ameijden EJC, van Hemert AM (2014) Measuring Social Exclusion in Routine Public Health Surveys: Construction of a Multidimensional Instrument. PLoS ONE 9(5): e98680. doi:10.1371/journal.pone.0098680